

Article Type:

Research Paper

Original Title of Article:

Effect of biography-based values education on the attitudes of 4th grade primary school students towards the value of patriotism

Turkish Title of Article:

Biyografi temelli değerler eğitiminin ilkökul 4.sınıf öğrencilerinin vatanseverlik değerine ilişkin tutumlarına etkisi

Author(s):

Muhammet Baki MİNAZ, Halil TAŞ

For Cite in:

Minaz, M. B. &Taş, H. (2020). Effect of biography-based values education on the attitudes of 4th grade primary school students towards the value of patriotism. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 10(2), 555-592. <http://dx.doi.org/10.14527/pegegog.2020.019>

Makale Türü:

Özgün Makale

Orijinal Makale Başlığı:

Effect of biography-based values education on the attitudes of 4th grade primary school students towards the value of patriotism

Makalenin Türkçe Başlığı:

Biyografi temelli değerler eğitiminin ilkökul 4.sınıf öğrencilerinin vatanseverlik değerine ilişkin tutumlarına etkisi

Yazar(lar):

Muhammet Baki MİNAZ, Halil TAŞ

Kaynak Gösterimi İçin:

Minaz, M. B. &Taş, H. (2020). Effect of biography-based values education on the attitudes of 4th grade primary school students towards the value of patriotism. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 10(2), 555-592. <http://dx.doi.org/10.14527/pegegog.2020.019>

Effect of biography-based values education on the attitudes of 4th grade primary school students towards the value of patriotism

Muhammet Baki MINAZ ^{*a}, Halil TAŞ ^{**b}

^a Siirt University, Education Faculty, Siirt/Turkey

^b Ministry of National Education, Inspection Board, Ankara/Turkey

Article Info

DOI: 10.14527/pegegog.2020.019

Article History:

Received 06 November 2019
Revised 14 February 2020
Accepted 10 March 2020
Online 05 May 2020

Keywords:

Biography,
Value,
Values education,
Attitude,
Patriotism.

Article Type:

Research paper

Abstract

The aim of this study is to determine the effect of biography-based values education on the attitudes of 4th grade students towards the value of patriotism. A semi-experimental design with pretest-posttest control group was used to find out differences concerning attitudes towards patriotism value between students in the experimental group in which biography-based values education was implemented and those in the control group where biography-based values education was not used. "Patriotism attitude scale" was used for quantitative data and "interview forms" were used for qualitative data in this study in which quantitative and qualitative research techniques were employed together. In this study, biographies of Halide Edip, Münevver Saime, Kara Fatma, Nene Hatun, Şerife Bacı, Tayyar Rahmiye, Gördesli Makbule, Kılavuz Hatice, Binbaşı Ayşe, Nezahat Onbaşı, Elif Bacı and Halime Çavuş, some women heroes of the Turkish independence, were used. After the implementation of biography-based values education, a significant difference was found between students' attitude scores concerning patriotism value in favor of the experimental group. In addition, there was a significant difference between students' attitude scores and their gender in favor of the experimental group while no significant difference was detected between students' attitudes regarding variables of parental education level and family income level.

Biyografi temelli değerler eğitiminin ilkökul 4.sınıf öğrencilerinin vatanseverlik değerine ilişkin tutumlarına etkisi

Makale Bilgisi

DOI: 10.14527/pegegog.2020.019

Makale Geçmişi:

Geliş 06 Kasım 2019
Düzeltilme 14 Şubat 2020
Kabul 10 Mart 2020
Çevrimiçi 05 Mayıs 2020

Anahtar Kelimeler:

Biyografi,
Değer,
Değerler eğitimi,
Tutum,
Vatanseverlik.

Makale Türü:

Özgün makale

Öz

Bu çalışmanın amacı, biyografi temelli değerler eğitiminin, ilkökul 4. sınıf öğrencilerinin vatanseverlik değerine ilişkin tutumlarına etkisini belirlemektir. Araştırmada, biyografi temelli değerler eğitiminin uygulandığı deney grubu ile uygulanmadığı kontrol grubu öğrencilerinin, vatanseverlik değerine ilişkin tutumları arasındaki farkı ortaya koymak amacıyla öntest-sontest kontrol gruplu yarı deneysel yöntem kullanılmıştır. Ayrıca, nicel ve nitel araştırma tekniklerinin birlikte kullanıldığı bu çalışmada nicel verilerin toplanmasında "vatanseverlik tutum ölçeği", nitel verilerin toplanmasında ise "görüşme formları" kullanılmıştır. Bu çalışmada, milli mücadelenin kadın kahramanlarından Halide Edip, Münevver Saime, Kara Fatma, Nene Hatun, Şerife Bacı, Tayyar Rahmiye, Gördesli Makbule, Kılavuz Hatice, Binbaşı Ayşe, Nezahat Onbaşı, Elif Bacı ve Halime Çavuş'un biyografileri kullanılmıştır. Çalışmada biyografi temelli değerler eğitimi uygulaması sonrası öğrencilerin vatanseverlik değerine ilişkin tutum puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ayrıca öğrencilerin tutum puanları ile cinsiyetleri arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık bulunurken; öğrencilerin tutum puanları arasında anne-baba öğrenim düzeyi ve ailenin gelir düzeyi değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir.

* Author: mbakiminaz@gmail.com

** Author: egitimci1@hotmail.com

Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0002-0024-1854>

Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0002-5219-1123>

Introduction

Values are the factors that direct people's behaviour and have important effects on the formation of people's lifestyles (Yel, & Aladağ, 2015). Values are our choices that affect our way of life, determine our goals, affect our decisions, reflect our beliefs, and form our principles (Aktepe, & Yel, 2009). Values, also defined as thoughts that shape our lives (Doğanay, 2012), are the beliefs and thoughts that indicate the stance and attitude of individuals towards any phenomenon or event (Yeşil, & Aydın, 2007).

Values education, which involves helping individuals in the process of determining values (Naylor, & Diem, 1987), is important in terms of bringing people together in a common understanding of value (Sucu, 2012). It would be wrong to consider values education which should be given under formal education and which contributes to the character development and socialization of individuals (Gültekin, 2007) as a simple part of formal education (Dilmaç, 1999). In order to support the positive character traits of individuals, values should be gained in formal education institutions as planned (Çengelci, 2011). Since upbringing and gaining certain values begin in the family and continue in school for individuals, the transference of certain values to individuals, especially starting from elementary school, is among the most important tasks of the education systems (Aladağ, 2009).

Teachers, who define the value of patriotism as one of the primary values that students should acquire, believe that social values should be given to children from an early age (Kuş, & Aksu, 2017). While gaining patriotism value, the examination of the lives of heroes who contributed to the writing of Turkish history will contribute to the recognition of the importance of patriotism and the effectiveness of its teaching.

Patriotism can be defined as an instinctive feeling, a manifestation of positive feelings that each person has for where he was born and raised (Çancı, 2008). Patriotism, which is one of the most important values that should be gained to people for its unifying aspect, can be described as a social value that integrates the society, culture and cultural environments of human beings (Ergen, 2006). According to Hegel (2004), patriotism is the tendency to make sacrifices, to do big things or to love the homeland in daily work and in usual situations and conditions (cite in: Yazıcı & Yazıcı, 2010).

Patriotism is a strong commitment to one's country and a high level of love for the country's honour (Huddy, & Khatib, 2007). Patriotism is also used in terms of being ready to defend the honor of the country, praising martyrs for their country and commemorating those who strive for the freedom of their country. Yıldırım (2006) defines patriotism as self-awareness of a person, awareness that s/he has of his/her family, environment, profession, institution, country, citizens and as finding them meaningful and valuable while Elban (2015) associates patriotism with the concepts of national pride, national identity, love of country, love of nation. Patriotism can also be defined as being aware of and fulfilling responsibilities towards the land and nation.

Individuals having patriotism value are expected to know and use their rights, to fulfil their responsibilities, to be sensitive to world and country problems, animals and natural heritage, to produce solutions, to protect historical heritage and to adopt social values (Avcı, İbret & Avcı, 2017). Thanks to patriotism, which provides social order and continuity, individuals learn social roles and they adapt to society and socialize (Avcı, 2015).

The fact that patriotism is an important value makes it important for individuals to have an attitude towards loving their homeland. Because, attitudes are persistent and unchanging beliefs, emotions and tendencies that cause us to behave in the same way towards a certain person, object, event or organization (Güneş, 2015). Having a significant effect on learning, attitude is a mental, affective and psychomotor response that a person creates based on their experience and knowledge about themselves or any social object around them (Baysal, 1981). Attitudes that are not directly observed but are learned by meaningful behaviours can be defined as part of the acquired personality traits of the individual (Morgan, 2015).

Teaching of Values

Although there is a consensus among scientists on the necessity to continue values education in formal instructional activities, there are different opinions about what to be transferred to whom and how in values education (Harris, 1991). In values education, as it is not possible to talk about methods, techniques or processes that can be applied universally throughout the world (Taylor, 1996), what is important here is not whether schools will transfer values, but what values will be transferred and by which methods and techniques this transfer will be carried out (Lickona, 1996). One of the issues that all educators agree on is that the method and technique applied have a decisive effect on the achievement of educational objectives. This consensus reveals the importance of method(s) to be used in the process of adding value to individuals. Generally, educational games technique, presentation and narration technique, story method, invention method, question-answer method, drama method, method of teaching by analysis, scenario teaching method, role play method, demonstration technique, brainstorming technique, computer assisted instruction method, simulation method and discussion method are used (Akto, & Akto, 2017).

Biography, defined as personal background and life story (TDK, 2011), is a literary type that examines the lives of individuals who are renowned for their lives and actions based on documents (Oğuzkan, 2001). Biography is a literature type in which growing up style, events, social activities, emotions, thoughts and works of people who have played important roles in the development and change of societies in different fields are treated and narrated (Ağca, 1999). In terms of educational sciences, biography can be defined as a method of examining and ordering historical subjects for educational purposes by using important people who are famous in society with their thoughts and actions (Öncül, 2000).

One of the teaching materials that can be used in teaching values is biographies (Karagözoğlu, 2018). Being applied to the process of giving character education and adding value to young people (Oğuzkan, 2001), biographies are an educational material that can have significant effects on individuals when used at the right place and time and can be evaluated as a teaching tool that contributes to the development of perception skills of history, change and continuity (Er, & Şahin, 2012). Biographies, that tell about struggles of others, problems they faced and successes they had, enable children to admire and love great people, to integrate with them and help them to learn about the rules, values, customs and traditions of the society in which biographical people lived (Kaymakçı, & Er, 2015). The use of biographies as a teaching material can contribute to the acquisition of knowledge, skills and human values in many areas.

Purpose and Importance of the Study

In this study, biographies of Halide Edip, Münevver Saime, Kara Fatma, Nene Hatun, Şerife Bacı, Tayyar Rahmiye, Gördesli Makbule, Kılavuz Hatice, Binbaşı Ayşe, Nezahat Onbaşı, Elif Bacı and Halime Çavuş were used. The War of Independence was won with the sense of unity that was integrated with the courage and patriotism of the whole nation whether men, women, young, old or children. Anatolian women supported the National Struggle in different ways. While some women tried to spread the spirit of National Struggle to Anatolia by organizing rallies, some women were organized by establishing societies.

While some women supported the struggle by carrying ammunition, providing food, drinks and treating wounded soldiers, others supported the liberation of the country by taking part in the war itself (Sarıçoban, 2017). During the National Struggle period, Turkish women helped to keep the Nationalist Forces in hiding or to move to Anatolia and took active part in logistics and military missions apart from carrying out tasks such as health, education, intelligence and organizing rallies (Altınkaynak, 2004). In the War of Independence, the heroic Turkish woman, who stood shoulder to shoulder with her man, made important contributions to the defeat of the enemy and to the salvation of the country by producing and carrying bullets behind the front, treating wounded soldiers, manufacturing weapons and clothing. The patriotic spirit of Turkish women who played an important role in winning the War of

Independence with the spirit of solidarity and struggle in the front and behind the front will enable children to discover and develop the patriotic feeling that exists in them through empathy (Karagözoğlu, 2018).

When the related literature is reviewed, it is observed that there is not much experimental work on the use of biographies in the process of adding value. It is seen that the literature encompasses studies related to how to design a biography-based values education (Çalışkan, & Öntaş, 2018), how biography should be used in social studies (Öztürk, Sevgi, & Otluoğlu, 2014), biography, types of biography, and the relationship between social studies and biography (Kaymakçı, & Er, 2015), where, how and in what way to use biography method (Er, 2009; Kaya, 2011; Şimşek, 2009), and the effect of the use of biography on the academic achievement and attitudes of the students in social studies course (Erdem, 2010; Gençtürk, 2005; Oruç, & Erdem, 2010; Tekgöz, 2005; Top, 2009). In these studies, it is seen that the focus was on the use of biography in social studies and history courses, the basic information about biography and the relationship that biography has with social studies and history courses were mainly discussed, the relationship among biography, academic achievement and students' attitudes towards lessons was examined in some practical studies based on teachers' and students' views. This shows that there is a need for an up-to-date study that empirically demonstrates the effect of biography on teaching value in general and on teaching patriotism value in particular.

It is considered that this study is important as it will lead to the ideal of good people, good citizens and good society by conducting values education as more effectively and productively and demonstrate the effective usability of biography in education-teaching process in general, values education in particular, and especially in teaching the value of patriotism. In addition, this work is thought to be original and important in terms of drawing attention to the Turkish women who have been subjected to violence recently, but who served as an important helper behind the front during the National Struggle, as a fearless warrior and brave commander on the front.

The aim of this study is to determine the effect of biography-based values education on the attitudes of 4th grade students towards the value of patriotism. For this purpose, answers were sought to the following questions:

1. Is there a significant difference concerning attitudes towards patriotism value between students in the experimental group in which biography-based values education was implemented and those in the control group in which biography-based values education was not used according to the pretest and posttest measurements?
2. Is there a significant difference concerning attitudes towards patriotism value between students in the experimental group in which biography-based values education was implemented and those in the control group in which biography-based values education was not used according to the variables of gender, parental education level and family income level based on the pretest and posttest measurements?
3. What are the opinions of the classroom teacher and parents regarding the attitudes of the students in the experimental group towards patriotism value?
4. What are the opinions of the experimental group students related to the application of biography-based values education?

Method

Research Design

In this study, a semi-experimental model with pretest-posttest control group was used to determine whether there was a significant difference concerning attitudes towards patriotism value between students in the experimental group in which biography-based values education was applied and those in the control group in which biography-based values education was not implemented. The semi-experimental model with pretest-posttest control group is a powerful, complex design that provides significant statistical support to the research in order to reveal the effect of the experimental process on

dependent variable and allows interpretation of findings in a cause-effect relationship (Büyüköztürk, 2016). In the trial model with pretest-posttest control group, a comparison is made definitely and there is an attempt to reveal how and to what extent dependent variables are affected in a controlled manner (Karasar, 2017).

In this study, in addition to quantitative research techniques in which comparisons are made based on statistical data, qualitative research techniques were used in order to get more detailed information from the participants, benefit from the experiences of the participants, understand their emotions, thoughts and ideas and diversify data sources and data collection methods. According to Yıldırım and Şimşek (2016), diversification is an effort to increase the credibility of the results by using different data sources, different data collection and analysis methods.

Participants

Since the main axis of the study is the value of patriotism included in the 4th grade social studies program, the study group consists of 4B and 4D classes in a primary school located in Altınordu, Ordu. In the selection of this school for research, following issues were effective: teachers' and school administrators' predisposition towards scientific studies, the socio-economic structure of the school, teacher, student and parent profile reflecting the general structure of the district, and the school's physical and technological opportunities being more suitable for scientific studies than other schools. In the study, 4B and 4D classes were chosen because of the existence of many common aspects (number, gender, parental education level, parental monthly income, academic achievement levels, etc.).

In the study, the snowball sampling, one of the purposeful sampling methods, was used to determine parents to be interviewed. Six parents to be interviewed were determined by directing the researchers to each other on the basis of questions asked by Patton (2014) as "Who knows best about this subject? Who do you recommend me to interview?" Criterion sampling, one of the purposeful sampling methods, was used to determine students to be interviewed. The criterion sampling method, which is defined as the study of all situations that meet predetermined criteria (Yıldırım, & Şimşek, 2016), is to form the sample from individuals, events, objects or situations with the qualifications identified in relation to the problem (Büyüköztürk, Akgün, Karadeniz, Demirel, & Çakmak, 2018). Parents being selected for interview were determined as selection criteria for their children in the research and six children of the previously determined six parents were interviewed. The real names of the participants were not used for ethical reasons, and thus names were coded as Teacher, Student 1, Student 2..., Parent 1, Parent 2.

There were 28 students in the experimental group and 27 students in the control group. 14 (50.00%) of the students in the experimental group were girls and 14 (50.00%) were boys whereas, in the control group, 14 (51.85%) were girls and 13 (48.15%) were boys. Therefore, the experimental and control group students were formed as equal in terms of both gender and general size.

The education level of the mother of 7 students in the experimental group was primary school while it was secondary school, high school, and university for the mother of 7, 9 and 5, respectively. The education level of the father of 3 students in the experimental group was primary school while it was secondary school, high school, and university for the father of 8, 9 and 8, respectively. The education level of the mother of 8 students in the control group was primary school while it was secondary school, high school, and university for the mother of 8, 7 and 4, respectively. The education level of the father of 4 students in the same control group was primary school while it was secondary school, high school, and university for the father of 9, 8 and 6, respectively. Therefore, both mothers and fathers of the experimental and control group students have similarities in terms of education level. The parental monthly income of 5 of the students in the experimental group was less than 3000 TL while it was between 3001-5000 TL and more than 5000 TL for 14 and 9 students, respectively. In the control group, the monthly income of 5 families was less than 3000 TL, while it was between 3001-5000 TL and more than 5000 TL for 15 and 7 students, respectively. Therefore, the parental monthly income of the families of experimental and control group students is in the range of 3001-5000 TL.

When the year-end scores of the students in the experimental and control groups obtained from the e-school system of the Ministry of Education were compared, it was seen that the grade point average of the students in the experimental group was 93.97, and that of the students in the control group in all courses was 94.26. Therefore, it can be said that the groups were very close to each other in terms of the year-end average of all courses. Since the Biography-Based Values Education application was conducted within the scope of 4th grade social studies course, the year-end average of the students in this course was compared, and the results are presented in Table 1.

Table 1.*Year-end Average of Experimental and Control Group Students in Social Studies Course.1*

Groups	n	$\bar{x}$	Sd	df	t	p
Experimental Group	28	92.10	2.24	61	.28	.71
Control Group	27	92.26	2.44			

Table 1 shows that there is no statistically significant difference at .05 confidence level between the year-end average ($\bar{x}= 92.10$) of the experimental group and that of the control group ($\bar{x}=92.26$) ($t_{(60)}=.28, p>.05$). The results of the pretests conducted before the application in order to determine the attitudes of the groups towards patriotism value are given in Table 2.

Table 2.*Pretest Scores of the Experimental and Control Groups related to the Value of Patriotism.*

Pretest	Groups	n	$\bar{x}$	Sd	Sh _x	t test		
						t	df	p
Test Total	Experimental	28	101.08	6.19	1.15	-.40	61	.62
	Control	27	100.19	5.90	1.04			

Table 2 demonstrates that, as a result of the independent group t test, there is no statistically significant difference between the scores of attitude towards the patriotism value of the experimental group students ($\bar{x}=101.08$) and those of the control group students ($\bar{x}=100.19$) ($t_{(60)}=-.40, p>.05$).

Research Process

Preparations, projections, and applications made during the research process are explained below: Care was taken to ensure that the experimental and control groups were balanced in terms of number, gender, family income, parental education level, academic achievement and attitudes towards the value of patriotism. Patriotism Attitude Scale, and Teacher, Student and Parent Interview Forms were developed by the researchers.

Biographies related to biography-based values education were prepared by the researchers. In this study, biographies of Halide Edip, Münevver Saime, Kara Fatma, Nene Hatun, Şerife Bacı, Tayyar Rahmiye, Gördesli Makbule, Kılavuz Hatice, Binbaşı Ayşe, Nezahat Onbaşı, Elif Bacı and Halime Çavuş as women heroes of the national struggle, and particularly sections related to the value of patriotism, were used. Halide Edip made fierce speeches during the rallies held and ensured the participation of the people in the national struggle; she also fought on the fronts for a long time (Çaka, 1948). Münevver Saime took part in the western front and showed significant success especially on the front and intelligence works (Kırkpınar, 2001). Kara Fatma, who fought against the Armenians in the Caucasian front, also participated in the battles of Sakarya and the High-Command (Tansel, 1991). Nene Hatun fought heroically with Russian soldiers in Aziziye Bastion in 1877 (Mısırlıoğlu, 1994). Şerife Bacı is a female hero who froze to death on her moose even though she had a few months old baby wrapped around the carriage while carrying the ammunition she loaded from İnebolu to the front in December 1921 (Eski, 2008).

Tayyar Rahmiye participated in the war with French forces around Hasanbeyli in February 1920 with her detachment (Tansel, 1988). Gördesli Makbule, who organized a gang with her husband in 1921, joined the national struggle with her husband, although she was newly married (Tansel, 1988). Kılavuz

Hatice, who took part in the struggle against the French in Adana and its region in 1920 and participated in the militia forces, guided the French forces into the fire line of the Turks by misguiding them and caused the French soldiers to be captured (Kırkpınar, 2001). Binbaşı (Major) Ayşe participated in the movement to resist the invasion of Izmir on 15 May 1919 with a gun. She fought the Greeks in Salihli and joined the Great Offensive (Aslan, 2006). Nezahat Onbaşı, who joined World War I with her father when she was eight years old, was given the rank of Corporal at the age of 12 (Tarakçı, 2008). Elif Bacı is a heroic woman who disguised as a man and tried to get materials collected from villages to the military and who lost her child for this cause (Kapusuzoğlu, 2011). Halime Çavuş, who joined the national struggle at the age of 12-14, fought side by side with soldiers, hiding that she was a woman, carried ammunition to the Sakarya front and never took off her sergeant outfit (Çavdar, 2015).

Biographies were prepared in a format close to the genre of biographical novel in terms of fiction and presentation styles. Biographical novels are biographies prepared with a literary expression by adding information and documents apart from the author's own feelings, thoughts, and interpretations (Kaymakçı & Er, 2015). In these biographies, psychological and physical characteristics, attitudes and behaviours, emotions, thoughts, and reactions are given in detail while presenting slices of the hero's life (Çetin, 2010). Biographies were developed to add the value of patriotism and sub-dimensions of this value, and for this purpose, biographies of individuals were presented not with a chronological simplicity but in interesting sections that would add the targeted value.

Before the experimental procedure, the Patriotism Attitude Scale was applied to the experimental and control groups as a pretest. In the experimental group, biography-based values education was conducted for the purposes of the research while in the control group, values education was conducted within the framework of the current social studies curriculum. This study was conducted in 2018-2019 academic year. The experimental application was carried out for a total of 12 weeks and 36 lessons. 3 lessons were given per week and each lesson was planned as 40 minutes. Social studies course program, some of which could not be processed due to experimental study was planned to be compensated during free activities. The Patriotism Attitude Scale, which was previously applied as a pretest, was re-applied to the experimental and control groups as a posttest after the application was completed. Interviews were conducted with the experimental group students, parents of these students and the teacher of the class.

Data Collection Tools

Patriotism Attitude Scale: The attitude scale was developed based on the steps of creating attitude items, obtaining expert opinions, pretesting, main application, validity study, factor analysis and reliability calculation (Karasar, 2017; Tezbaşaran, 2008). After reviewing the literature and interviewing field experts, a pool of 85 items, 42 positive and 43 negative items, was created regarding the values of patriotism. A 5-point Likert-type attitude scale was used. Responses were coded as “strongly disagree”, “disagree”, “neither disagree nor agree”, “agree” and “strongly agree”. The actual application of the scale after the pretest was conducted on a total of 454 students, 213 girls and 241 boys.

The skewness coefficient of the scale was found as $-.55$, the kurtosis value as $.21$, the mean value as 151.24 , and the median value as 145.00 . In Kolmogorov-Smirnov test, K-S value was found as $.07$. Since this value is greater than $.05$, it can be said that the scores show normal distribution (Büyüköztürk, 2016). In order to determine the degree of discrimination of each item in the scale, the significance level of the difference between the item scores of the upper 27.00% and lower 27.00% groups was examined according to the scale scores. As a result of the Pearson Product Moment Correlation analysis made for that purpose, the relationship between all items and the total score was statistically significant at $p < .05$ level. The item analysis was applied to the scale based on the difference between the upper and lower group averages and it was found that the t-values showing the item discrimination coefficients ranged between -3.17 and 21.10 and therefore the item-remaining, item-total and item-discrimination indexes of the items in the scale were statistically significant at $.01$ level.

Exploratory and confirmatory factor analyses were conducted related to the scale. As a result of the factor analysis, four factors with eigenvalues greater than 1 were determined and the variance explanation ratios of these four factors explaining 87.32% of the total variance were 37.15%, 24.10%, 16.05% and 10.02% respectively. As a result of the exploratory factor analysis, the 4 main factors were subjected to axis rotation, and the factor load values of the scale varied between .82 and .45 as a result of varimax rotation processing. It was observed that the final scale was formed of 25 items, 13 positive and 12 negative items under 4 factors: sacrifice subdimension with 7 items in the first factor, loyalty subdimension with 6 items in the second factor, love subdimension with 7 items in the third factor, martyrdom subdimension with 5 items in the fourth factor.

As a result of confirmatory factor analysis, CFI (Comparative Fit Index) value was calculated as .92, NFI (Normed Fit Index) value as .89, GFI (Goodness of Fit Index) value as .90, AGFI (Adjusted Goodness of Fit Index) value as .91, RMSR (Root Mean Square Residual) value as .03, and RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation) value as .05, and besides, all relationships between the items and the factors were found to be statistically significant ($p < .01$). Since these calculated parameters are within acceptable limits and confirm the factor structure of the scale (Çokluk, Şekercioğlu & Büyüköztürk, 2016; Schermelleh-Engel & Moosbrugger, 2003), it can be said that the model is in good agreement with the data.

In order to determine the reliability of the scale, Cronbach's alpha reliability coefficients of the subdimensions and the whole scale were examined. Accordingly, the reliability coefficient for the first factor (sacrifice) was .89, for the second factor (loyalty) was .83, for the third factor (love) was .80 and for the fourth factor (martyrdom) was .76. Cronbach's alpha reliability coefficient of the whole scale was calculated as .91. It can be said that this calculated value is a high value for the reliability of the scale (Büyüköztürk, 2016; Tavşancıl, 2014).

Interview forms: Researchers developed a teacher interview form to determine the opinions of the classroom teacher regarding the attitudes of the experimental group students to whom biography-based values education was applied, a parent interview form to determine the parents' opinions, and a student interview form to determine the students' opinions about the application. Interview forms were composed of semi-structured open-ended questions. According to Yıldırım and Şimşek (2016), semi-structured interview forms consist of certain questions and participants answer these questions at will and express their personal thoughts clearly.

Interviews were planned by taking into consideration the dimensions of the interview form preparation, testing the form, setting the interviews in terms of time and place, and conducting the interviews (Yıldırım, & Şimşek, 2016). The draft of the interview, which was formed by taking the opinions of 2 lecturers who are experts in the subject, was tried on 2 parents, 3 teachers and 45 students who had similar characteristics but were not included in the sample. Problems encountered were solved.

Data Collection

Quantitative and qualitative research techniques were used to collect data. Attitude scale was used as quantitative data collection tool while interview forms were used as qualitative data collection tool. All data collection tools were developed by the researchers. Following the completion of the experimental study, quantitative data were collected by reapplying the attitude scale which was previously used as pretest.

During the interviews, from the beginning of the biography-based values education to the day of the interview, questions were asked to the teacher and to the parents about changes in the attitudes of the students related to patriotism values and how they found the application. The students were asked questions related to what they thought about their studies in the context of the implementation of biography-based values education, whether the application created a change in their attitudes in terms of patriotic values, whether they liked the application, and where and how they thought values

education should be done. The interviews, which lasted approximately 15 minutes each, carried out in a room reserved for this purpose in the school, and after taking permission, the voice recordings of the participants were made along with note-taking.

Data Analysis

Quantitative data analysis: In the analysis of quantitative data, arithmetic mean, frequency, independent group t-test, Kruskal-Wallis H test, and Mann-Whitney U test were used. In this experimental study, independent group t-test was used since the main goal was to provide training for the same content with two different applications in two groups determined impartially and to evaluate the effectiveness between the two applications as a result of the research (Büyüköztürk, 2016). While Kruskal-Wallis H test was used for the variables of parental education level and parental income level, which had fewer subjects and did not meet the assumption of normality, Mann-Whitney U test was used for gender variable.

Qualitative data analysis: In the research, a descriptive analysis approach was preferred in the analysis of qualitative data obtained through interviews. In the descriptive analysis approach, data are summarized and interpreted according to interview questions and direct quotations are made from the opinions of interviewees (Yıldırım, & Şimşek, 2016). The reliability of the data obtained from the study was performed through participant confirmation, peer review and intercoder reliability processes (Boyatzis, 1998; Cresswell, 2013; Lincoln, & Guba, 1985; Miles, Huberman, & Saldana, 2018); and the validity and reliability of the qualitative dimension of the research were tested in the light of credibility, transferability, consistency and validity criteria (Yıldırım, & Şimşek, 2016).

In order to ensure the reliability of the interviews, the audio recordings of the interviews were analysed at two different times and the agreement percentage in both analyses was determined as .90. In addition, since the involvement of a peer expert in the research process allows for a more comprehensive data analysis (Lincoln, & Guba, 1985), a faculty member took part as co-expert in the research, and the texts containing the views of the participants were examined separately by both researchers and co-experts along with productive discussions. In order to ensure the reliability of multiple coders in the research, in addition to the researchers, a teacher who had a doctorate in the field of measurement and evaluation in education was assigned as a coder.

The written texts prepared by the researchers and other coders for the analysis and classification of the participants' responses were examined and compared, and 88.00% consistency/agreement was determined in the comparison. As taking verbal speeches converted into written texts back to their owners and working on them strengthens the accuracy and validity of the data (Silverman, 2006), voice recordings converted into written texts and notes taken by the researchers were checked by the class teacher, the parents and the students.

Findings

In this section of the study, findings for each sub-problem are given below, respectively.

Findings related to the First Sub-problem

The data on whether there is a significant difference concerning attitudes towards patriotism value between students in the experimental group in which biography-based values education was implemented and those in the control group in which it was not used according to the measurements before and after the experimental procedure are presented in Table 3.

Table 3 shows that there is no statistically significant difference at .05 confidence level between pretest scores of experimental ($\bar{x}= 112.31$) and control ($\bar{x}= 111.10$) ($t_{(60)}= .42, p>.05$) groups and that there is a significant difference between experimental group posttest scores ($\bar{x}= 143.11$) and control group posttest scores ($\bar{x}= 115.41$) in favor of experimental group ($t_{(60)}= 8.91, p<.05$).

Table 3.

Independent Group t-Test Results related to Pretest and Posttest Attitude Scores of Experimental and Control Group Students.

Test	Groups	n	$\bar{X}$	Sd	df	t	p
Pretest	Experimental	28	112.31	5.94	60	.42	.65
	Control	27	111.10	8.87			
Posttest	Experimental	28	143.11	6.97	60	8.91	.00
	Control	27	115.41	9.84			

Findings related to the Second Sub-problem

Table 4 gives data on whether there is a significant difference related to attitudes towards patriotism value between students in the experimental group in which biography-based values education was implemented and those in the control group in which it was not used in terms of the variable of gender according to the measurements before and after the experimental procedure.

Table 4.

Mann-Whitney U Test Results for Pretest and Posttest Attitude Scores According to Genders of Students.2

Test	Group	Gender	n	Mean Rank	Rank Sum	U	p
Pretest	Experimental	Girl	14	16.35	215.50	98.50	.34
		Boy	14	14.59	212.50		
	Control	Girl	14	14.43	217.50	107.50	.47
		Boy	13	13.41	215.50		
Posttest	Experimental	Girl	14	13.50	274.50	115.50	.03
		Boy	14	14.20	251.50		
	Control	Girl	14	15.25	231.50	101.50	.40
		Boy	13	13.26	228.50		

Table 4 shows that there is no statistically significant difference in the pretest scores of the experimental group between girls and boys ($U=98.50, p>.05$) and no significant difference appears in the pretest scores of the control group between girls and boys ($U=107.50, p>.05$). Besides, it is observed that, in the experimental group posttest scores, there is a difference between girls and boys in favor of girls ($U=115.50, p<.05$) and, in the control group posttest scores, there is no significant difference between girls and boys ($U=101.50, p>.05$).

Table 5 and Table 6 offers data on whether there is a significant difference related to attitudes towards patriotism value between students in the experimental group in which biography-based values education was implemented and those in the control group in which it was not used in terms of the variable of parental education level according to the measurements before and after the experimental procedure. Table 5 shows that there is no statistically significant difference in the pretest scores of experimental group between educational levels of mothers and attitudes of students ($(H(4)=.22, p>.05)$) and there is no significant difference in the pretest scores of control group between educational levels of mothers and attitudes of students ($(H(4)=3.34, p>.05)$). Besides, it is observed that, in the experimental group posttest scores, there is no significant difference between educational levels of mothers and attitudes of students ($(H(4)=3.83, p>.05)$) and, in the control group posttest scores, there is no significant difference between levels of mothers and attitudes of students ($(H(4)=.21, p>.05)$).

Table 6 shows that there is no statistically significant difference in the pretest scores of experimental group between educational levels of fathers and attitudes of students ($(H(4)=8.53, p>.05)$) and there is no a significant difference in the pretest scores of control group between educational levels of fathers and attitudes of students ($(H(4)=3.09, p>.05)$). Besides, it is observed that, in the experimental group posttest scores, there is no significant difference between educational levels of fathers and attitudes of

students ($(H(4)=2.98, p>.05)$), and, in the control group posttest scores, there is no significant difference between educational levels of fathers and attitudes of students ($(H(4)=2.21, p>.05)$).

Table 5.

Kruskal Wallis H-Test Results related to Pretest and Posttest Attitude Scores According to the Educational Level of Mothers.3

Test	Group	Educational Level of Mother	n	Rank Sum	χ^2	df	P			
Pretest	Experimental	Elementary	7	15.11	3.34	2	.75			
		Secondary	7	15.16						
		High School	9	15.90						
		University	5	13.13						
	Control	Elementary	8	12.34						
		Secondary	8	12.21						
		High School	7	16.08						
		University	4	14.21						
Posttest	Experimental	Elementary	7	16.57	3.83	2	.12			
		Secondary	7	16.79						
		High School	9	17.08						
		University	5	13.26						
	Control	Elementary	8	13.31				.21	2	.72
		Secondary	8	12.07						
		High School	7	14.16						
		University	4	15.21						

Table 6.

Kruskal Wallis H-Test Results related to Pretest and Posttest Attitude Scores According to the Educational Level of Fathers.

Test	Group	Educational Level of the Father	n	Rank Sum	χ^2	df	p			
Pretest	Experimental	Elementary	3	12.23	8.53	2	.18			
		Secondary	8	12.21						
		High School	9	15.21						
		University	8	14.94						
	Control	Elementary	4	11.31				3.09	2	.07
		Secondary	9	10.43						
		High School	8	15.62						
		University	6	16.04						
Posttest	Experimental	Elementary	3	13.04	2.98	2	.08			
		Secondary	8	12.59						
		High School	9	14.71						
		University	8	12.90						
	Control	Elementary	4	14.10				2.21	2	.21
		Secondary	9	15.45						
		High School	8	10.13						
		University	6	15.21						

Table 7 represents the data on whether there is a significant difference between the attitudes of the experimental group in which biography-based values education was applied and of the control group students in which it was not applied towards the value of patriotism depending on the parental income level according to the measurements before and after the experimental procedure.

Table 7 shows that there is no statistically significant difference in the pretest scores of experimental group between parental income levels and attitudes of students ($(H(3)=.71, p>.05)$) and there is no

significant difference in the pretest scores of control group between parental income levels and attitudes of students ($(H(3)=1.51, p>.05)$). Besides, it is observed that, in the experimental group posttest scores, there is no significant difference between parental income levels and attitudes of students ($(H(3)=.29, p>.05)$), and, in the control group posttest scores, there is no significant difference between parental income levels and attitudes of students ($(H(3)=1.12, p>.05)$).

Table 7.
Kruskal Wallis H-Test Results regarding Pretest and Posttest Attitude Scores According to Family Income Level.

Test	Group	Parental Income Level	n	Rank Sum	χ^2	df	p
Pretest	Experimental	Less than 3000 TL	5	14.81	.71	2	.62
		3001 TL-5000 TL	14	15.35			
		More than 5000 TL	9	12.55			
	Control	Less than 3000 TL	5	10.66	1.51	2	.41
		3001 TL-5000 TL	15	14.83			
		More than 5000 TL	7	15.25			
Posttest	Experimental	Less than 3000 TL	5	12.38	.29	2	.84
		3001 TL-5000 TL	14	14.57			
		More than 5000 TL	9	14.62			
	Control	Less than 3000 TL	5	16.05	1.12	2	.50
		3001 TL-5000 TL	15	12.59			
		More than 5000 TL	7	13.09			

Findings related to the Third Sub-problem

After the application, the teacher of the experimental group students was asked questions about changes in the attitudes of the students in classroom or school environment from the beginning of the application of biography-based values education to the day of the interview and how they found the application. Some of the answers by the classroom teacher are summarized below:

Experimental group teacher:

I can say that I have observed positive developments concerning patriotism among my students. While evaluating current events at the beginning of the lessons, I noticed that the students told news about terrorist incidents in our country more and emphasized the indivisibility of the homeland. Under the influence of this practice, my students wrote a play about the love of homeland and played it in classroom with their friends. A few of my students interviewed foreign students at our school about being separated from their homeland and presented them to the class in a very emotional way. I can say that the program is successful for students to adopt patriotism value and cause changes in their attitudes in the light of this value. I think that this practice should be done frequently not only in certain courses but also in all courses and it would be useful to prepare programs and textbooks in this direction. I think it would be good to raise awareness in parents about values through such practices.

When the data obtained from the interview with the classroom teacher were subjected to descriptive analysis, it was found that the teacher's views on the application of biography-based values education were positive and she had positive evaluations for application. It can be said that according to the opinions of the classroom teacher, it is a successful and effective application that affects students' attitudes positively, the students became more sensitive to their homeland after the application and their love for the homeland and their desire to protect the homeland increased. According to the classroom teacher, the application of biography-based values education should be extended to all courses and all teaching levels; curriculum and textbooks should be prepared in this direction, and parents should be educated with such or similar practices in values education.

Parents of 6 students in the experimental group were asked questions about what changes they observed in their children in terms of adopting the values of patriotism at home or out of home and showing these values as behaviors and how they found the relevant application from the beginning to the day of the interview. Some of the answers given by parents are summarized below:

Parent 1 (Mother of student 1):

With this application, I can say that my child has a greater sense of patriotism. I've seen my child become more sensitive to terrorism. I noticed that he felt very sorry for foreign students in his school and he talked about them more often at home. I think this is a successful study.

Parent 2 (Mother of student 2):

I believe we have already raised our child as a patriot, but I can say that this application supports us and compensates for our shortcomings. Through this application, I realized that my child became more sensitive to the unity and integrity of the country. This application made a huge attitude and behavior change in my child regarding the value of patriotism.

Parent 3 (Father of student 3):

I can say that the sense of patriotism increased in my child after this application. After this application, I saw that my child drew pictures like flags, soldiers, policemen more often. I think this kind of work should be applied to adults.

Parent 4 (Father of student 4):

I can say that this study made my child have more devotion to the nation and have the feelings of homeland protection, working for the homeland, and glorifying the homeland. This application should be extended to the whole school and maintained throughout the year.

Parent 5 (Mother of student 5):

I can say that this application reinforces the feeling of patriotism that exists in my child and allows my child to develop a tougher attitude towards enemies of the homeland. I find this study successful in teaching values to our children. More time should be devoted to this application.

Parent 6 (Mother of student 6):

I noticed that after this application, my child had a positive attitude change, showing that we should especially appreciate the value of our country. I must say that I found this study successful. This should be extended to all schools.

The descriptive analysis was applied to the answers given by the 6 parents of the experimental group students to the questions asked about changes in their children in terms of adopting the value of patriotism at home or out of home and exhibiting this value as an attitude and behavior from the beginning of the application to the day of the interview and the results are listed below:

This application:

- Increased sense of patriotism in my child.
- Made my child be aware of the statelessness of asylum seekers in our country.
- Developed a sense of sharing in my child.
- Made my child exhibit a stern attitude towards enemies of the homeland.
- Increased in my child the sense of being sensitive to homeless, orphans and stateless people.
- Made positive changes in my child's attitudes and behaviors towards patriotism.
- Should be extended to all schools.
- Should be done in all courses.
- Must be maintained throughout the year.
- Should also be done with parents.

In the interviews, the parents stated that there were positive changes in their children's attitudes and behaviors after biography-based values education and the application had positive effects on students in terms of patriotism value. This result shows that this is a successful application that affects students' attitudes positively. According to the parents, the application of biography-based values education should be extended to all classes and schools, more time should be devoted to these applications, and parents should be trained for values education with such or similar applications.

Findings related to the Fourth Sub-problem

After the application, 6 students in the experimental group were asked questions related to what they thought about activities in the course as part of the application of biography-based values education, whether this application changed their attitudes in terms of the values of patriotism, whether they liked the application of biography-based values education and biographies, and where and how values education should be done. Here are some examples of answers given by the experimental group students:

Student 1:

The biographies we read in lessons were very good. Activities we did in this course were very enjoyable. In this way, I knew my country.

Student 2:

The lives of patriotic women seemed very different to me. Now I know more about the value of my homeland.

Student 3: *Thanks to patriotic women, I realized that I had to work hard for my homeland. For, they worked hard.*

Student 4:

Through the life stories we read in lessons, I understood that I had to protect my homeland. If we don't like our homeland, we will be like Syrians taking refuge in our country.

Student 5:

Through the life stories we read in lessons, I learned that we should be united in our homeland.

Student 6:

Values education should be conducted at school. Because teachers give better education at school.

The descriptive analysis was applied to the answers given by the 6 six students in the experimental group to the questions related to what they thought about activities in the course as part of the application of biography-based values education, whether this application changed their attitudes in terms of the values of patriotism, whether they liked the application of biography-based values education and biographies, and where and how values education should be done, and the results are listed below in brief:

Answers related to biographies:

- Biographies were exciting.
- Biographies were different.
- Biographies were very nice.
- I learned a lot from biographies.

Answers related to attitudes:

- I became more patriotic.
- I understood the value of my homeland.
- I have to work hard for my homeland.
- I understand that I need to protect my homeland.

- I learned that we should be united.

Answers related to the application:

- I liked the application.
- The application was very exciting
- The application was very nice.
- We learned a lot of things.

Answers related to Values Education

- Values education should be conducted at schools.
- Values education should be done by teachers.

In the interviews, the students stated that there were positive changes in their attitudes and behaviors after the application of biography-based values education, they liked the application, they found it entertaining and instructive, and values education should be done in school and by teachers. This result shows that the application is a successful application that affects students' attitudes positively.

Discussion, Conclusion & Suggestions

In the study, it was seen that there was a significant difference in the attitudes of the students in the experimental group, in which biography-based values education was applied, towards the value of patriotism according to the measurements before and after the application. This result shows that biography-based values education has a positive effect on students' attitudes towards patriotism value. This result, which is supported by qualitative data based on teacher, parent and student interviews, also reveals that interesting and intriguing narrative features of biographies enable children to learn values more easily and effectually and are effective on children's attitudes. In the study conducted by Er (2010), having the features of satisfying curiosity and being interesting teaching tool has made biographies effective in teaching value. Accordingly, it can be said that biographies can be used effectively in carrying out many learning activities related to acquisitions such as character and values education.

This result revealing that biography-based values education has positive effects on students' attitudes towards the value of patriotism is supported by other studies. In the study conducted by Erdem (2010), it was determined that biography is a highly effective method in developing positive attitudes. Kavcar (1999) and Mutluay (1977) stated that literary works like biography develop and reinforce human attitudes and values such as goodness, friendship, and patriotism. In the study conducted by Kaymakçı and Er (2013), it was stated that the use of biographies in courses enabled students to develop their sense of national identity. Yazıcı (2009) found that heroism stories increased patriotism among students. Karagözoğlu (2018), in his study, found that the use of biographies of heroines in teaching value was effective in gaining citizenship value. In other studies, it was concluded that the use of literary products such as biography in teaching accelerates the appreciation process of students, affects students' beliefs and attitudes positively, enhances students' level of gaining affective behavior characteristics and that biography-aided teaching practices are more effective than other applications in gaining the value of patriotism (Akkuş, 2007; Aktepe & Oğuzkan, 2013; Erdem, 2010; Kaymakçı & Er, 2013; Öztürk, & Otluoğlu, 2002; Öztürk et al. 2014; Öztürk, 2002; Tekgöz, 2005; Top, 2009).

The present study indicated that there was a significant difference between the posttest scores of the experimental group students related to the value of patriotism after the experimental procedure in favor of female students. This result shows that the gender variable has an effect on students' attitudes

towards the value of patriotism. It can be said that the use of biographies of heroines in the study caused female students to have a positive perception towards women. In addition, it can be said that emotional scenes in the biographies (especially the scenes of babies and mothers freezing to death or being shot dead) are more effective on girls who have stronger emotional feelings than boys do. Because women are more emotional than men (Mudd, 2002) and have stronger feelings of pity and devotion (Beutel & Marini, 1995). Other studies on values education have also found that the gender variable often causes a difference in favor of girls. In the study conducted by Akbaş (2004), it was concluded that female students reached democratic values and basic values at a higher level than male students. In the study conducted by İşcan (2007), it was found that female students were more successful than male students in terms of their level of showing values. Dilmaç (1999) found that there was a significant difference in terms of acquiring values in favor of female students in the experimental group. The studies conducted by Gömleksiz and Cüro (2011), and Baş (2016) found that girls adopted the value of patriotism more than boys. In the study conducted by Mousavi and Roshan (2010), it was found that patriotic identity differentiated in favor of girls.

In the study, it was found that there was no significant difference between the posttest scores of both experimental and control group students regarding the value of patriotism after the experimental procedure in terms of the variables of parental education and income level. This result shows that variables of parental education and income level are not effective on students' attitudes towards patriotism value. It can be said that the absence of rich-poor discrimination in the selected biographies was effective in this result. It can be said that parents' educational levels do not affect students' attitudes towards the value of patriotism because parents do not reflect to their children the pros or cons related to their educational levels.

Student ages (9-10) and egalitarian thinking may have influenced the fact that both parental income and educational level did not affect students' attitudes towards the value of patriotism. In the study conducted by Er and Şahin (2012), it was determined that there was no significant relationship between biography use, in order to create change in attitudes, and socio-economic levels of students. In the study conducted by Er (2010), no significant difference was found between biography preferences and the socio-economic level variable. In other studies, it was also found that there was no significant relationship among students' attitudes in value education and parental education and income level variables (Akbaş, 2004; Aktepe, 2010; Aladağ, 2009; Baydar, 2009; İşcan & Senemoğlu, 2009; Keskinöğlü, 2008; Özensel, 2007; Taş & Kiroğlu, 2019; Taş & Minaz, 2019; Yiğittir, 2009).

In the interview with the classroom teacher, it was concluded that biography-based values education was a successful and effective application that positively affected students' attitudes in relation to the value of patriotism and that it enabled students to be more patriotic, to love and protect their homeland more than before, and exhibited more sensitive attitudes and behaviors for their unity and integrity. This result is supported by different studies. In the studies conducted, teachers stated that they observed positive behavioral changes in students after values education and values education applications had positive effects on students' attitudes (Aladağ, 2009; Moore, 2005; Thompson, 2002; Yalar, 2010; Yiğittir, 2009). In interviews with teachers, it was determined that the use of biography as a literary product positively affects students' beliefs and attitudes and biographies are an interesting, intriguing and instructive literary genre for students (Çencen, 2010; Er, 2010; Kaymakçı & Er, 2015).

In the interviews with parents, it was observed that there were positive changes in students' attitudes and behaviors regarding the value of patriotism after biography-based values education and the application was a successful and effective that positively affected students' attitudes towards patriotism. These results are supported by other studies with parents. In these studies, it was concluded that values education applications had positive effects on students' attitudes towards values (Aladağ, 2009; Karma & Kahil, 2005; Moore, 2005; Thompson, 2002).

In the interviews with the experimental group students, after the application of biography-based values education, there were positive changes in the attitudes and behaviors of the students regarding

the value of patriotism; the application was embraced by the students and found to be entertaining and instructive; they thought that values education should be conducted at school and by teachers and that it was a successful and effective application which affected students' attitudes positively. These results are supported by other studies with students.

In the interviews conducted with students, it was found that the applications of values education positively affected their attitudes (Aktepe, 2010; Aladağ, 2009; İşcan & Senemoğlu, 2009; Perry & Wilkenfeld, 2006; Thompson, 2002; Uzunkol, 2014) and that through written literature products, they saw themselves as more competent in enjoyment, awareness, drawing attention, making a request, reflecting personality, and linking with what has been learned (Öztürk & Otluoğlu, 2002). In the interviews conducted with students in other studies, it was concluded that biography-supported teaching practices enable students to learn subjects and values better and enjoy the teaching process more. Biographies are an interesting, intriguing and instructive literary genre for the students (Akkuş, 2007; Er, 2007; 2010; Kaymakçı & Er, 2015; Tekgöz, 2005; Top, 2009).

Since biography-based values education is effective in teaching value and gaining positive attitudes towards values, it can be used in different teaching levels and in different courses. This application can be used effectively to gain the value of patriotism as well as the values of justice, family unity, independence, peace, science, industriousness, solidarity, sensitivity, honesty, aesthetics, equality, freedom, respect, love, responsibility, economy, tolerance and helpfulness included in the primary school social studies curriculum. Biographies can be used as an intriguing, interesting and instructive genre in value teaching if necessary arrangements are made in terms of language and expression. The story-like aspect of biographies and their intriguing and interesting features enable children to learn values more easily, more effectively and more permanently. Choosing appropriate biographies and presenting them to students through various artistic activities such as drama and theatre, and supporting biographies with visual and audio technologies may have a more positive and faster effect on students' attitudes towards values.

In order to make values education more effective, it may be more appropriate to have an independent values education course instead of giving values interspersed among other courses. While preparing curriculum and textbooks, more space can be given to biographies which are suitable in terms of language and expression. By classifying biographies according to the intended use and developmental characteristics of students, a data repository can be created for the use of teachers, students and parents. Students can be more actively involved in the learning process with the application of biography-based values education or similar applications rather than with teacher-centered values education. In order for values given in school to be supported and reinforced by the family and the environment, families can be formally educated about values. Since teachers are important models in value teaching, they can be better educated in the teaching of value before and during service.

Acknowledge

This work was supported by Research Fund of the Siirt University. Project code: 2018-SİÜEĞT-039

Turkish Version

Giriş

Değerler, insanların davranışlarına yön veren ve insanların yaşam biçimlerinin oluşumunda önemli etkileri olan faktörlerdir (Yel, & Aladağ, 2015). Değerler, yaşam biçimimizi etkileyen, hedeflerimizi belirleyen, kararlarımızı etkileyen, inançlarımızı yansıtan, ilkelerimizi oluşturan seçimlerimizdir (Aktepe, & Yel, 2009). Yaşamımıza yön veren düşünceler olarak da tanımlanan değerler (Doğanay, 2012), bireylerin herhangi bir olgu ya da olay karşısındaki duruş ve tutumunu belirten inanışlar ve düşüncülerdir (Yeşil, & Aydın, 2007).

Bireylere değer belirleme sürecinde yardımda bulunmayı kapsayan değerler eğitimi (Naylor, & Diem, 1987), insanları ortak bir değer anlayışında buluşturmak açısından önemlidir (Sucu, 2012). Formel eğitim içerisinde verilmesi gereken, bireylerin karakter gelişimine ve sosyalleşmelerine katkı sağlayan değerler eğitimi (Gültekin, 2007), formel eğitimin basit bir bölümü olarak görmek yanlış olur (Dilmaç, 1999). Bireylerin olumlu karakter özelliklerinin desteklenmesi amacıyla, değerlerin formel eğitim kurumlarında planlı olarak kazandırılması gerekir (Çengelci, 2011). Belirli değerleri kazanma süreci ailede başlayıp okulda devam ettiğinden, özellikle ilkokuldan başlayarak değerleri bireylere aktarma eğitim sistemlerinin en önemli görevlerinden biri haline gelmiştir (Aladağ, 2009). Vatanseverlik değerini öğrencilere kazandırılması gereken öncelikli değerlerden biri olarak tanımlayan öğretmenler, toplumsal değerlerin küçük yaşlardan itibaren çocuklara kazandırılması gerektiğine inanmaktadırlar (Kuş, & Aksu, 2017). Vatanseverlik değeri kazandırılırken Türk tarihinin yazılmasında emeği geçen kahramanların hayatlarının incelenmesi vatanseverliğin öneminin fark edilmesine ve öğretimin etkililiğine katkı sağlayacaktır.

Vatanseverlik, her insanın doğuştan getirdiği, doğduğu ve yetiştiği yere karşı duyduğu olumlu hislerin bir tezahürü, içgüdüsel bir his olarak tanımlanabilir (Çancı, 2008). Birleştirici yönüyle insanlara kazandırılması gereken değerlerin en önemlilerinden biri olan vatanseverlik, insanın sahip olduğu toplumu, kültürü ve kültür çevrelerini bütünleştiren toplumsal bir değer olarak nitelendirilebilir (Ergen, 2006). Hegel'e (2004) göre vatanseverlik, özveride bulunmak, büyük işler yapmak ya da günlük işlerde ve alışılmış durum ve koşullarda vatani sevmeye eğilimlidir (aktaran: Yazıcı, & Yazıcı, 2010). Vatanseverlik, kişinin ülkesine kuvvetli bir bağlılık hissetmesi, ülke onuruna üst düzeyde sevgi göstermesidir (Huddy, & Khatib, 2007). Vatanseverlik, ülke onurunu savunmaya hazır olma, ülkesi için şehit olanları övme, ülkesinin özgürlüğünü sağlamak için çaba gösterenleri anma gibi anlamlarda da kullanılmaktadır. Yıldırım (2006), vatanseverliği kişinin kendisinin, ailesinin, çevresinin, mesleğinin, görev yaptığı kurumun, ülkesinin, yurttaşlarının farkında olması ve onları değerli bulması olarak tanımlarken; Elban (2015), vatanseverliği milli gurur, milli kimlik, vatan sevgisi, millet sevgisi kavramlarıyla ilişkilendirmiştir. Vatanseverlik, üzerinde yaşanan toprak parçasına ve ulusuna karşı sorumluluklarının bilincinde olma ve sorumluluklarını yerine getirme şeklinde de tanımlanabilir.

Vatanseverlik değerine sahip bireylerden; haklarına sahip çıkması, görev ve sorumluluklarını yerine getirmesi, ülke sorunlarının farkında olması ve çözüm üretmesi, bütün canlılara ve çevreye karşı duyarlı olması, tarihsel mirası koruması ve toplumsal değerleri benimsemesi beklenir (Avcı, İbret, & Avcı, 2017). Vatanseverlik, bireyin toplumsal rollerini öğrenerek içinde yaşadığı topluma uyum sağlamasında ve sosyalleşmesinde önemli rol oynar (Avcı, 2015). Vatanseverliğin önemli bir değer olması, bireylerin vatanlarını sevmeye yönelik tutuma sahip olmalarını da önemli hale getirmektedir. Çünkü tutumlar, belirli bir kişi, nesne, olay ya da örgüte karşı benzer şekilde tepki verilmesine neden olan, devamlı ve değişmez inançlar, duygular ve yönelimlerdir (Güneş, 2015). Tutum, kişinin kendisine ya da çevresinde bulunan herhangi bir toplumsal objeye veya olaya karşı deneyim ve bilgisine dayanarak oluşturduğu bilişsel, duyuşsal ve psikomotor bir tepkidir (Baysal, 1981). Doğrudan doğruya gözlenemeyen, ancak davranışların anlamlandırılmasıyla öğrenilebilen tutumlar, bireyin kazanılmış kişilik özelliklerinin bir parçası olarak tanımlanabilir (Morgan, 2015).

Değerlerin Öğretimi

Değerler eğitiminin formel öğretimsel faaliyetler içinde sürdürülmesi gerektiği konusunda bilim insanları arasında fikir birliği bulunmakla birlikte, değerler eğitiminde nelerin, kimlere, nasıl aktarılacağı konusunda farklı görüşler bulunmaktadır (Harris, 1991). Değerler eğitiminde, tüm dünyada evrensel olarak uygulanabilecek yöntem, teknik ya da süreçlerden bahsetmek olanaklı olmadığından (Taylor, 1996), burada önemli olan, okulların değer aktarıp aktarmayacağı değil, hangi değerlerin hangi yöntem ve teknikle aktarılacağı konusudur (Lickona, 1996). Nitekim tüm eğitimcilerin üzerinde görüş birliğine vardıkları konulardan biri, eğitim öğretim faaliyetlerinin belirlenen amaçlara ulaşmasında, uygulanan yöntem ve tekniğin belirleyici bir etkisinin olmasıdır. Buna göre, bireylere değer kazandırma sürecinde kullanılacak yöntemin/yöntemlerin önemli olduğu söylenebilir. Değer öğretiminde genellikle, eğitici oyunlar tekniği, sunum ile anlatım tekniği, hikâye yöntemi, buluş yöntemi, soru-cevap yöntemi, drama yöntemi, analizle öğretim tekniği, senaryo ile öğretim yöntemi, rol oynama tekniği, gösteri tekniği, beyin fırtınası tekniği, bilgisayar destekli öğretim yöntemi, benzetim yöntemi ve tartışma yöntemi kullanılmaktadır (Akto, & Akto, 2017).

Değerlerin öğretiminde kullanılacak öğretim materyallerinden biri de biyografilerdir (Karagözoğlu, 2018). Özgeçmiş ve yaşam öyküsü olarak tanımlanan biyografi (TDK, 2011), yaşamları ve eylemleriyle tanınan bireylerin yaşamlarını belgelere dayalı olarak inceleyen edebi bir türdür (Oğuzkan, 2001). Biyografi, toplumların farklı alanlardaki gelişmelerinde ve değişmelerinde önemli roller üstlenmiş olan insanların, yetişme tarzlarının, yaşadıkları olayların, sosyal faaliyetlerinin, duygu, düşünce ve eserlerinin işlenip anlatıldığı bir edebiyat türüdür (Ağca, 1999). Eğitim bilimleri açısından ise biyografi, düşünce ve eylemleriyle toplumda ün yapmış önemli kişilerden yararlanılarak tarihsel konuların incelenmesi ve düzene konması yöntemi olarak tanımlanabilir (Öncül, 2000). Genç bireylere karakter eğitimi verme ve değer kazandırma sürecinde başvurulan biyografiler (Oğuzkan, 2001), doğru yer ve zamanda kullanıldığında bireyler üzerinde önemli etkiler bırakabilecek bir öğretim materyali; tarihi, değişimi ve sürekliliği algılama becerilerinin gelişimine katkı sağlayan bir öğretim aracı olarak da değerlendirilebilir (Er, & Şahin, 2012). Çocuklara başkalarının hayat mücadelelerini, karşılaştıkları sorunları ve başarılarını anlatan biyografiler, onların büyük kişilere karşı hayranlık ve sevgi duymalarını, onlarla bütünleşmelerini ve biyografiye konu olan kimsenin yaşadığı toplumu, toplumda geçerli olan kuralları, değerleri, gelenek ve görenekleri öğrenmelerine yardımcı olur (Kaymakçı, & Er, 2015). Biyografilerin bir öğretim materyali olarak kullanılması, çocukların birçok alana yönelik bilgi, beceri edinmelerine ve insani değerleri kazanmalarına önemli katkılar sağlayabilir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmada, milli mücadelenin kadın kahramanlarından Halide Edip, Münevver Saime, Kara Fatma, Nene Hatun, Şerife Bacı, Tayyar Rahmiye, Gördesli Makbule, Kılavuz Hatice, Binbaşı Ayşe, Nezahat Onbaşı, Elif Bacı ve Halime Çavuş'un biyografileri kullanılmıştır. Kurtuluş Savaşı erkek, kadın, genç, yaşlı, çocuk demeden bütün ulusun cesaret ve vatanseverlikle bütünleşmiş bir birlik duygusuyla kazanılmıştır. Anadolu kadını Milli Mücadele'ye farklı şekillerde destek olmuştur. Bazı kadınlar mitingler yaparak Milli Mücadele ruhunu Anadolu'ya yayarken, bazı kadınlar cemiyetler kurarak örgütlenmişlerdir. Bazı kadınlar cephaneye taşıyarak, gıda temin ederek ve yaralı askerleri tedavi ederek mücadeleye destek olurken, bazıları da bizzat savaşta yer alarak vatanın kurtuluşuna destek vermiştir (Sarıçoban, 2017). Türk kadını Milli Mücadele döneminde sağlık, eğitim, istihbarat, miting düzenleme gibi görevlerde bulunmanın yanı sıra Kuva-yı Milliyecilerin saklanmalarına veya Anadolu'ya geçmelerine yardımcı olmuş, lojistik ve askerî görevlerde de aktif yer almışlardır (Altınkaynak, 2004). Kurtuluş Savaşında erkeği ile omuz omuza veren kahraman Türk kadını, cepheye düşmanla göğüs göğüse çarpışarak, cephe gerisinde cephaneye taşıyarak, yaralıları tedavi ederek, silâh ve giyecek üreterek düşmanın bozguna uğramasına ve vatanın kurtulmasına önemli katkılar sunmuştur. Cepheye ve cephe gerisinde gösterdiği dayanışma ve mücadele ruhuyla Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasında önemli rol oynayan Türk kadınlarının vatanseverlik ruhunun çocuklara hissettirilmesi, çocukların empati yoluyla kendilerinde var olan vatanseverlik duygusunu keşfederek geliştirmelerini sağlayacaktır (Karagözoğlu, 2018).

İlgili alanyazın tarandığında, değer kazandırma sürecinde biyografilerin kullanılmasına yönelik fazla deneysel çalışma yapılmadığı görülmektedir. Alanyazında, biyografi temelli bir değerler eğitiminin nasıl tasarlanacağı (Çalışkan, & Öntaş, 2018); sosyal bilgilerde biyografinin nasıl kullanılması gerektiği (Öztürk, Sevgi, & Otluoğlu, 2014); biyografi, biyografi çeşitleri, sosyal bilgiler ve biyografi ilişkisi (Kaymakçı, & Er, 2015); biyografi yönteminin, nerede, nasıl ve ne şekilde kullanılacağı (Er, 2009; Kaya, 2011; Şimşek, 2009); sosyal bilgiler dersinde biyografi kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve derse ilişkin tutumlarına etkisi (Erdem, 2010; Gençtürk, 2005; Oruç, & Erdem, 2010; Tekgöz, 2005; Top, 2009) konulu çalışmaların bulunduğu görülmektedir. Bu çalışmalarda, sosyal bilgiler ve tarih dersinde biyografi kullanımı üzerinde yoğunlaşıldığı, daha çok biyografiyle ilgili temel bilgiler ve biyografinin sosyal bilgiler ve tarih dersiyle olan ilişkisi üzerinde durulduğu; öğretmen ve öğrenci görüşlerine dayalı bazı uygulamalı çalışmalarda ise biyografi ile akademik başarı ve öğrencilerin derslere yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelendiği görülmektedir. Bu durum, genelde değer öğretiminde, özelde ise vatanseverlik değerinin öğretilmesinde biyografinin etkisini deneysel olarak ortaya koyacak güncel bir çalışmaya gereksinim olduğunu göstermektedir.

Bu çalışmanın, değerler eğitiminin daha etkili ve sonuç alıcı olarak gerçekleştirilerek, iyi insan, iyi vatandaş ve iyi toplum idealine ulaşma konusunda yol göstermesi; genelde eğitim-öğretim sürecinde, özelde değerler eğitiminde ve özellikle de vatanseverlik değerinin öğretilmesinde biyografinin etkin kullanılabilirliğinin ortaya konması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, son zamanlarda sık sık şiddete maruz kalan, ancak Milli Mücadele döneminde cephe gerisinde önemli bir yardımcı, cephede korkusuz bir savaşçı ve cesur bir komutan olarak görev yapan Türk kadınına dikkat çekmesi açısından da bu çalışmanın özgün ve önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırmanın amacı, biyografi temelli değerler eğitiminin, ilkökul 4. sınıf öğrencilerinin vatanseverlik değerine ilişkin tutumlarına etkisini belirlemektir. Bu amaçla çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Biyografi temelli değerler eğitiminin uygulandığı deney grubu ile uygulanmadığı kontrol grubu öğrencilerinin, deneysel işlem öncesi ve sonrası ölçümlere göre vatanseverlik değerine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Biyografi temelli değerler eğitiminin uygulandığı deney grubu ile uygulanmadığı kontrol grubu öğrencilerinin, deneysel işlem öncesi ve sonrası ölçümlere göre vatanseverlik değerine ilişkin tutumları arasında cinsiyet, anne-babanın öğrenim düzeyi ve ailenin gelir düzeyi değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Biyografi temelli değerler eğitiminin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin vatanseverlik değerine ilişkin tutumlarına yönelik olarak sınıf öğretmeninin ve velilerin görüşleri nelerdir?
4. Biyografi temelli değerler eğitimi uygulamasına ilişkin deney grubu öğrencilerinin görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışmada, biyografi temelli değerler eğitiminin uygulandığı deney grubu ile uygulanmadığı kontrol grubu öğrencilerinin vatanseverlik değerine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla öntest-sontest kontrol gruplu yarı deneysel model kullanılmıştır. Karışık desenlerin bir türü olan öntest-sontest kontrol gruplu deneme modeli, deneysel işlemin bağımlı değişken üzerindeki etkisinin ortaya konulabilmesi açısından araştırmaya önemli bir istatistiki destek sağlar ve bulguların neden-sonuç ilişkisi içinde yorumlanmasına olanak tanır (Büyüköztürk, 2016). Öntest-sontest kontrol gruplu deneme modelinde mutlaka bir karşılaştırma yapılır ve kontrollü bir şekilde bağımlı değişkenlerin bağımsız değişkenlerden ne oranda ve nasıl etkilendikleri ortaya konmaya çalışılır (Karasar, 2017).

Bu çalışmada, istatistiksel verilere dayalı karşılaştırmaların yapıldığı nicel araştırma tekniklerinin yanı sıra, katılımcıların duygu, düşünce, fikir ve tecrübelerinin daha detaylı bir biçimde ortaya konulabilmesi için nitel araştırma teknikleri de kullanılmıştır. Nitekim Yıldırım ve Şimşek (2016) farklı veri kaynakları,

veri toplama ve çözümlene yöntemlerinin kullanılmasının, araştırma sonuçlarının inandırıcılığına katkı sağlayacağını savunmaktadır. Bu çalışmada da veri kaynakları ve veri toplama yöntemlerinde çeşitlenmeye gidilerek ulaşılan sonuçların inandırıcılığı artırılmaya çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın ana eksenini 4. sınıf sosyal bilgiler programında yer alan vatanseverlik değeri oluşturduğundan, araştırmanın çalışma grubunu, Ordu ili Altınordu ilçesinde bulunan bir ilkokuldaki 4/B ve 4/D sınıfları oluşturmaktadır. Araştırma için bu okulun seçilmesinde öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin bilimsel çalışmalara yatkınlıkları; okulun sosyo-ekonomik yapısı, öğretmen, öğrenci ve veli özellikleri bakımından ilçenin genel profilini yansıması ile okulun sahip olduğu fiziksel ve teknolojik olanakların diğer okullara oranla bilimsel çalışma yapmaya daha elverişli olması etkili olmuştur. Araştırmada 4/B ve 4/D sınıfları ise birçok benzer yönlerinin (toplam öğrenci sayısı, cinsiyet dağılımı, veli öğrenim düzeyi, veli aylık geliri, akademik başarı düzeyleri) varlığından dolayı seçilmiştir.

Araştırmada görüşme yapılacak velilerin belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Patton'un (2014) "Bu konuyu en iyi kim bilebilir? Bu konuda kim ya da kimlerle görüşmemi tavsiye edersiniz?" sorularından hareketle katılımcıların araştırmacıları birbirlerine yönlendirmeleriyle görüşme yapılacak altı veli belirlenmiştir. Görüşme yapılacak öğrencilerin belirlenmesinde ise amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Önceden belirlenmiş ölçütleri karşılayan bütün durumların çalışılması olarak tanımlanan ölçüt örnekleme yöntemi (Yıldırım, & Şimşek, 2016); örneklemin, problemle ilgili olarak belirlenen niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere veya durumlardan oluşturulmasıdır (Büyüköztürk, Akgün, Karadeniz, Demirel, & Çakmak, 2018). Velisinin görüşme için seçilmiş olması çalışmada öğrenci seçme ölçütü olarak belirlenmiş ve daha önce görüşme için belirlenmiş olan altı velinin altı öğrencisiyle görüşme yapılmıştır. Çalışmada ahlaki ve etik açıdan uygun olmayacağı düşüncesiyle, görüşmelere katılanların gerçek isimleri kullanılmamış, isimler *Öğretmen, Öğrenci 1, Öğrenci 2..., Veli 1, Veli 2...* şeklinde kodlanmıştır.

Deney grubunda 28, kontrol grubunda ise 27 öğrenci bulunmaktadır. Deney grubundaki öğrencilerin 14'ü (%50.00) kız, 14'ü (%50.00) erkek; kontrol grubundaki öğrencilerin ise 14'ü (%51.85) kız, 13'ü (%48,15) erkektir. Dolayısıyla deney ve kontrol grubu öğrencileri hem cinsiyet hem de genel mevcut açısından birbirlerine denktir.

Deney grubunda bulunan öğrencilerin 7'sinin annesinin öğrenim düzeyi ilkokul, 7'sinin ortaokul, 9'unun lise, 5'inin üniversite; aynı öğrencilerin 3'ünün babasının öğrenim düzeyi ilkokul, 8'inin ortaokul, 9'unun lise, 8'inin ise üniversitedir. Kontrol grubundaki öğrencilerin ise 8'inin annesinin öğrenim düzeyi ilkokul, 8'inin ortaokul, 7'sinin lise, 4'ünün üniversite; aynı öğrencilerin 4'ünün babasının öğrenim düzeyi ilkokul, 9'unun ortaokul, 8'inin lise, 6'sının ise üniversitedir. Dolayısıyla deney ve kontrol grubu öğrencilerinin hem anneleri hem de babaları öğrenim düzeyi açısından benzerlik göstermektedir. Deney grubunda bulunan öğrencilerin 5'inin ailesinin aylık geliri 3000 TL'den az, 14'ünün 3001-5000 TL arasında, 9'unun ise 5000 TL'den fazladır. Kontrol grubundaki öğrencilerin ise 5'inin ailesinin aylık geliri 3000 TL'den az, 15'inin 3001-5000 TL arasında, 7'sinin ise 5000 TL'den fazladır. Dolayısıyla deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ailelerinin aylık gelirleri 3001-5000 TL aralığındadır.

Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin bütün derslerdeki yıl sonu puanları MEB e-okul sisteminden alınarak karşılaştırılmış ve deney grubu öğrencilerinin yıl sonu puan ortalamalarının 93.97; kontrol grubu öğrencilerinin bütün derslerdeki yıl sonu puan ortalamalarının ise 94.26 olduğu görülmüştür. Dolayısıyla bütün derslerden yıl sonu puan ortalamaları bakımından grupların birbirlerine çok yakın oldukları söylenebilir. Biyografi Temelli Değerler Eğitimi uygulaması 4. sınıf sosyal bilgiler dersi kapsamında yapıldığından, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersi yıl sonu puan ortalamaları karşılaştırılmış ve sonuçlar Tablo 1'de sunulmuştur. Tablo 1 incelendiğinde, sosyal bilgiler dersine ilişkin deney grubunun yıl sonu puanları ($\bar{x}= 92.10$) ile kontrol grubu yıl sonu puanları ($\bar{x}= 92.26$) arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($t_{(60)}=.28, p>.05$). Uygulama öncesinde grupların vatanseverlik değerine ilişkin tutumlarını belirlemek için uygulanan öntest sonuçları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 1.*4Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Yıl Sonu Puanları.*

Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	sd	t	p
Deney Grubu	28	92.10	2.24	61	.28	.71
Kontrol Grubu	27	92.26	2.44			

Tablo 2.*Deney ve Kontrol Gruplarının Vatanserverlik Değerine İlişkin Ön-test Puanları.*

Ön-test	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	Sh _x	t test		
						t	sd	p
Test Toplam	Deney	28	101.08	6.19	1.15	-.40	61	.62
	Kontrol	27	100.19	5.90	1.04			

Tablo 2 üzerinde yapılan incelemede, yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, deney grubu öğrencilerinin vatanserverlik değerine ilişkin tutum puanları ($\bar{x}= 101.08$) ile kontrol grubu öğrencilerinin vatanserverlik değerine ilişkin tutum puanları ($\bar{x}= 100.19$) arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($t_{(60)}=-.40, p>.05$).

Araştırma Süreci

Araştırma sürecinde yapılan hazırlıklar, planlamalar ve uygulamalar aşağıda açıklanmıştır:

Deney ve kontrol gruplarının sayı, cinsiyet, aile gelir durumu, anne-baba öğrenim düzeyi, akademik başarı ve vatanserverlik değerine ilişkin tutum düzeyleri açısından dengeli bir dağılıma sahip olmasına çalışılmıştır. Araştırmacılar tarafından *Vatanserverlik Tutum Ölçeği; Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşme Formları* geliştirilmiştir.

Araştırmacılar tarafından biyografi temelli değerler eğitimi yönelik biyografiler hazırlanmıştır. Bu çalışmada, milli mücadelenin kadın kahramanlarından Halide Edip, Münevver Saime, Kara Fatma, Nene Hatun, Şerife Bacı, Tayyar Rahmiye, Gördesli Makbule, Kılavuz Hatice, Binbaşı Ayşe, Nezahat Onbaşı, Elif Bacı ile Halime Çavuş'un biyografileri ve özellikle biyografilerde yer alan vatanserverlik değerine ilişkin kesitler kullanılmıştır. Kadın kahramanlardan biri olan Halide Edip, düzenlenen mitinglerde bir yandan ateşli konuşmalar yaparak halkın Milli Mücadele'ye katılımını sağlarken, diğer yandan uzun süre cephelerde savaşmıştır (Çaka, 1948). Batı cephesinde görev almış olan Münevver Saime, cephe gerisinde ve istihbarat işlerinde yadsınamaz başarılarla imza atmıştır (Kırkpınar, 2001). Kafkas Cephesi'nde Ermenilere karşı savaşan Kara Fatma, Sakarya ve Başkumandanlık Muharebeleri'ne de katılmıştır (Tansel, 1991). Nene Hatun, 1877'de Aziziye Tabyası'nda Rus askerleriyle kahramanca savaşmıştır (Mısırlıoğlu, 1994). Şerife Bacı, 1921 yılının Aralık ayında İnebolu'dan yüklediği cephaneyi cepheye götürürken, yanında kundağa sarılı birkaç aylık bebeği olduğu halde kağnisinin üzerinde donarak ölmüş bir kadın kahramandır (Eski, 2008). Tayyar Rahmiye, 1920 Şubatında Hasanbeyli civarındaki Fransız kuvvetleriyle olan savaşa müfrezesi ile birlikte katılmıştır (Tansel, 1991). 1921'de eşiyle birlikte bir çete örgütleyen Gördesli Makbule, yeni evli olmasına rağmen eşinin yanında Milli Mücadele'ye katılmıştır (Tansel, 1991). 1920'de Adana ve yöresinde Fransızlara karşı verilen mücadelede yer alan Kılavuz Hatice, Fransız kuvvetlerine yanlış kılavuzluk ederek onları Türklerin ateş hattına sokmuş, Fransız askerlerinin esir düşmesini sağlamıştır (Kırkpınar, 2001). Binbaşı Ayşe, 15 Mayıs 1919'daki İzmir'in işgaline karşı koyma hareketine silahla katılmıştır. Salihli'de Yunanlılarla mücadele etmiş, Büyük Taarruz'a katılmıştır (Aslan, 2006). Sekiz yaşındayken babasıyla I. Dünya Savaşı'na katılan Nezahat Onbaşı'ya 12 yaşında Onbaşı rütbesi verilmiştir (Tarakçı, 2008). Elif Bacı, erkek kılığına girerek askere destek olmak için köylerden toplanan malzemeleri kağını katarıyla cepheye ulaştırmaya çabalayan ve bu uğurda çocuğunu kaybeden kahraman bir kadındır (Kapusuzoğlu, 2011). 12-14 yaşlarındayken Millî Mücadele'ye katılan Halime Çavuş, kadın olduğunu gizleyerek askerlerle omuz omuza savaşmış; Sakarya Cephesi'ne cephaneye taşımış, çavuş kıyafetini üzerinden hiç çıkarmamış bir kahramandır (Çavdar, 2015).

Biyografiler, kurguları ve sunuş şekilleri bakımından, biyografik roman türüne yakın bir formatta hazırlanmıştır. Biyografik romanlar, bilgi ve belgelerin yanında, yazarın kendi duygu, düşünce ve yorumlarını da katarak edebi bir anlatımla hazırlanmış biyografilerdir (Kaymakçı, & Er, 2015). Bu biyografilerde, kahramanın hayatından kesitler sunulurken psikolojik ve fiziksel özellikleri, tutum ve davranışları, duyguları, düşünceleri ve tepkileri ayrıntılı olarak verilir (Çetin, 2010). Bu çalışmada da vatanseverlik değeri ile bu değer alt boyutlarını kazandıracak şekilde geliştirilen biyografilerde, kişilerin hayatları kronolojik bir yalınlıkta değil hedeflenen değeri kazandırmaya yönelik ilgi çekici kesitler halinde sunulmuştur.

DeneySEL işlem öncesi, deney ve kontrol grubuna *Vatanseverlik Tutum Ölçeği* öntest olarak uygulanmıştır. Deney grubunda, araştırmanın amaçları doğrultusunda biyografi temelli değerler eğitimi yapılırken, kontrol grubunda mevcut sosyal bilgiler öğretim programı çerçevesinde değerler eğitimi yapılmıştır. DeneySEL uygulama, toplam 12 hafta ve 36 ders saatini kapsayacak şekilde gerçekleştirilmiştir. Haftada 3 ders yapılmış olup, her ders saati 40 dakika olarak planlanmıştır. DeneySEL çalışmadan kaynaklı olarak bir kısmı işlenemeyen sosyal bilgiler dersi programının, serbest etkinlikler saatinde telafi edilmesi planlanmıştır. Deney ve kontrol gruplarına, daha önce öntest olarak uygulanmış olan *Vatanseverlik Tutum Ölçeği* uygulamanın tamamlanmasının ardından sontest olarak tekrar uygulanmıştır. Deney grubu öğrencileriyle, bu öğrencilerin velileriyle ve sınıfın öğretmeniyle görüşmeler yapılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Vatanseverlik Tutum Ölçeği: Tutum ölçeği, tutum maddelerini oluşturma, uzman görüşü alma, pilot uygulama, asıl uygulama, geçerlik çalışması, faktör analizi ve güvenilirlik hesaplaması aşamaları temel alınarak (Karasar, 2017; Tezbaşaran, 2008) geliştirilmiştir. Alanyazın taranarak ve alan uzmanları ile görüşülerek *Vatanseverlik* değerleriyle ilgili 42'si olumlu 43'ü olumsuz toplam 85 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur. Ölçekte, "kesinlikle katılmıyorum", "katılmıyorum", "kararsızım", "katılıyorum" ve "tamamen katılıyorum" şeklinde 5'li Likert tipi dereceleme kullanılmıştır. Ölçeğin pilot uygulaması 46'sı kız, 51'i erkek olmak üzere toplam 97 öğrenciyle; esas uygulaması ise 213'ü kız, 241'i erkek olmak üzere toplam 454 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir.

Ölçeğin çarpıklık katsayısı $-.55$, basıklık değeri $.21$, ortalama değeri 151.24 , ortanca değeri 145.00 olarak tespit edilmiştir. Yapılan Kolmogorov-Simirnov testinde ise K-S değeri $.07$ bulunmuştur. Bulunan bu değer $.05$ 'ten büyük olduğundan, puanların normal dağılım gösterdiği söylenebilir (Büyüköztürk, 2016). Ölçekte bulunan her maddenin bireyleri ayırt etme derecesini tespit etmek için ölçek puanlarına göre üst $\%27.00$ ve alt $\%27.00$ 'lik grubun madde puanları arasındaki farkın anlamlılık derecesine bakılmış ve bu amaçla yapılan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analizi sonucunda bütün maddelerle toplam puan arasındaki ilişki $p < .05$ düzeyinde istatistiki açıdan anlamlı bulunmuştur. Ölçeğe alt-üst grup ortalamaları farkına dayalı madde analizi uygulanmış ve madde ayırt edicilik katsayılarını gösteren t değerlerinin -3.17 ile 21.10 arasında değiştiği ve dolayısıyla ölçekte bulunan maddelerin madde-kalan, madde-toplam ve madde-ayırt edicilik dizinlerinin istatistiksel olarak $.01$ düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür.

Ölçeğin yapı geçerliğine ilişkin açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Açıklayıcı faktör analiz sonucunda özdeğeri 1'den büyük dört faktör tespit edilmiş, toplam varyansın $\%87.32$ 'sini açıklayan bu dört faktör sırasıyla $\%37.15$, $\%24.10$, $\%16.05$ ve $\%10.02$ oranında toplam varyansa katkı sunmaktadır. Ardından bulunan 4 faktör eksen döndürmesine (varimax döndürme yöntemi) tabi tutulmuştur. Bu döndürme işlemiyle birlikte, ölçeğin faktör yük değerlerinin $.82$ ile $.45$ arasında değiştiği tespit edilmiştir. Elde edilen 4 faktörün sırasıyla 1. faktörde 7 madde "Fedakarlık" alt boyutunu, 2. faktörde 6 madde "Sadakat" alt boyutunu, 3. faktörde 7 madde "Sevgi" alt boyutunu, 4. faktörde 5 madde "Şehitlik" alt boyutunu oluşturduğu; nihai ölçeğin 13'ü olumlu, 12'si olumsuz olmak üzere toplam 25 maddeden oluştuğu görülmüştür.

Yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda; CFI (*Comperative Fit Index*) .92, NFI (*Normed Fit Index*) .89, GFI (*Goodness of Fit Index*) .90, AGFI (*Adjusted Goodness of Fit Index*) .91, RMSR (*Root Mean Square Residual*) .03 ve RMSEA (*Root Mean Square Error of Approximation*) .05 olarak hesaplanmış, ayrıca maddeler ile faktörler arasındaki bütün ilişkiler istatistiksel açıdan ($p<.01$) anlamlı bulunmuştur. Hesaplanan bu parametreler kabul edilebilir sınırlar içinde ve ölçeğin faktör yapısını doğrular nitelikte olduğundan (Çokluk, Şekercioğlu, & Büyüköztürk, 2016; Schermelleh-Engel, & Moosbrugger, 2003), modelin veriyle iyi bir uyum sağladığı söylenebilir.

Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek amacıyla ölçeğin alt boyutlarının ve tamamının Cronbach Alfa güvenilirlik katsayılarına bakılmıştır. Buna göre, güvenilirlik katsayıları birinci faktör (Fedakarlık) için .89, ikinci faktör (Sadakat) için .83, üçüncü faktör (Sevgi) için .80 ve dördüncü faktör (Şehitlik) için .76 olarak bulunmuştur. Ölçeğin tümüne ait Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı ise .91 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin alt boyutları ve geneli için elde edilen bu değerler, ölçeğin yüksek düzeyde güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2016; Tavşancıl, 2014).

Görüşme formları: Araştırmacılar tarafından, biyografi temelli değerler eğitiminin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin tutumlarına ilişkin sınıf öğretmeninin görüşlerini tespit etmek için bir *öğretmen görüşme formu*, velilerinin görüşlerini tespit etmek için bir *veli görüşme formu* ve öğrencilerin uygulamaya ilişkin görüşlerini tespit etmek için bir *öğrenci görüşme formu* geliştirilmiştir. Görüşme formları, yarı yapılandırılmış açık uçlu sorulardan oluşturulmuştur. Yıldırım ve Şimşek'e (2016) göre, yarı yapılandırılmış görüşme formları belli sorulardan oluşmakta ve katılımcılar bu sorulara istedikleri tarzda cevaplar vermekte ve kişisel düşüncelerini net olarak belirtmektedirler.

Görüşmeler; görüşme formunun hazırlanması, formun sınanması, görüşmelerin yer ve zaman olarak ayarlanması ile görüşmelerin gerçekleştirilmesi aşamaları (Yıldırım, & Şimşek, 2016) dikkate alınarak planlanmıştır. Konu uzmanı 2 öğretim üyesinin görüşleri alınarak oluşturulmuş olan görüşme taslağı, örnekleme yer almayan, ancak yakın özelliklere sahip 2 veli, 3 öğretmen ve 45 öğrenci üzerinde denenmiş, karşılaşılan sorunlar giderilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanmasında nicel ve nitel araştırma teknikleri kullanılmıştır. Nicel veri toplama aracı olarak tutum ölçeği, nitel veri toplama aracı olarak ise görüşme formları kullanılmıştır. Veri toplama araçlarının tamamı araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Deney ve kontrol gruplarına, daha önce öntest olarak uygulanmış olan tutum ölçeği, deneysel çalışmanın tamamlanmasından sonra sontest olarak tekrar uygulanarak nicel veriler toplanmıştır.

Görüşmelerde, biyografi temelli değerler eğitimi uygulamasının başlangıcından görüşmenin yapıldığı güne kadar, öğrencilerin vatanseverlik değerine ilişkin tutumlarında ne gibi değişiklikler gözlemlediklerine ve yapılan uygulamayı nasıl bulduklarına ilişkin öğretmene ve velilere sorular sorulmuştur. Öğrencilere ise biyografi temelli değerler eğitimi uygulaması kapsamında derste yaptıkları çalışmalar hakkında ne düşündükleri, uygulamanın vatanseverlik değeri açısından tutumlarında bir değişiklik oluşturup oluşturmadığı, uygulamayı sevip sevmedikleri, değerler eğitiminin nerede ve nasıl yapılması gerektiğini düşündüklerine ilişkin sorular sorulmuştur. Yaklaşık 15'er dakika süren görüşmeler, okulda bu amaçla ayrılmış olan bir odada gerçekleştirilmiş ve izin almak suretiyle katılımcıların ses kaydı yapılmış, notlar alınmıştır.

Verilerin Analizi

Nicel verilerin analizi: Araştırmada nicel verilerin analizinde, aritmetik ortalama, frekans, bağımsız grup t-testi, Kruskal-Wallis H testi ve Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Deneysel bir çalışma olan araştırmada, yansız olarak belirlenen iki grupta iki farklı uygulamayla aynı içerik için eğitim verilmesi ve araştırma sonucunda iki uygulama arasındaki etkililiğin değerlendirilmesi amaçlandığından bağımsız grup t-testi kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2016). Az denekli ve puanların normallik varsayımını karşılamadığı anne-baba öğrenim düzeyi ile aile gelir düzeyi değişkenleri için Kruskal-Wallis H testi; cinsiyet değişkeni için ise Mann-Whitney U testi kullanılmıştır.

Nitel verilerin analizi: Araştırmada, görüşme yoluyla elde edilen nitel verilerin çözümlemesinde betimsel analiz yaklaşımı tercih edilmiştir. Betimsel analiz yaklaşımında, veriler görüşme sorularına göre özetlenerek yorumlanır ve görüşme yapılan bireylerin görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılır (Yıldırım, & Şimşek, 2016). Araştırmada edinilen verilerin güvenilirliği katılımcı teyidi, eş uzman incelemesi ve kodlayıcılar arası güvenilirlik hesaplaması yoluyla gerçekleştirilmiştir (Boyatzis, 1998; Cresswell, 2013; Lincoln, & Guba, 1985; Miles, Huberman, & Saldana, 2018); inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlık ve onaylanabilirlik kriterleri ışığında araştırmacının nitel boyutunun geçerlik ve güvenilirliği test edilmiştir (Yıldırım, & Şimşek, 2016).

Görüşmelerin güvenilirliğini sağlamak için görüşmelerin ses kayıtları iki farklı zamanda çözümlenmiş ve her iki çözümlemedeki uzlaşma yüzdesi .90 olarak belirlenmiştir. Ayrıca, araştırma sürecinde bir eş uzmanın yer alması, daha kapsamlı bir veri analizi yapılmasını sağladığından (Lincoln, & Guba, 1985), araştırmada, bir öğretim üyesi eş uzman olarak yer almış ve katılımcı görüşlerinin yer aldığı metinler hem araştırmacılar hem de eş uzman tarafından ayrı ayrı incelenerek verimli tartışmalar gerçekleştirilmiştir. Araştırmada çoklu kodlayıcı güvenilirliğini sağlamak için araştırmacılara ek olarak, eğitimde ölçme ve değerlendirme alanında doktora yapmış bir öğretmene de kodlayıcı görevi verilmiştir. Araştırmacıların ve diğer kodlayıcının, katılımcıların yanıtlarının çözümlenmesine ve sınıflandırılmasına yönelik hazırladıkları yazılı metinler incelenerek karşılaştırılmış ve yapılan karşılaştırmada %88.00 oranında bir tutarlılık/uzlaşma tespit edilmiştir. Yazılı metne dönüştürülen sözel konuşmaların tekrar sahibine götürülüp üzerinde çalışılması, verilerin doğruluğunu ve geçerliğini güçlendirdiğinden (Silverman, 2006), araştırmacılar tarafından yazılı metne dönüştürülmüş ses kayıtları ve notlar hem sınıf öğretmenine hem velilere hem de öğrencilere kontrol ettirilerek teyit edilmiştir.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, her bir alt probleme ilişkin bulgular sırasıyla aşağıda verilmiştir.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Biyografi temelli değerler eğitiminin uygulandığı deney grubu ile uygulanmadığı kontrol grubu öğrencilerinin, deneysel işlem öncesi ve sonrası ölçümlere göre *vatanseverlik* değerine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına ilişkin veriler Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3.

Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Öntest-Sontest Tutum Puanlarına İlişkin Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları.

Test	Gruplar	n	$\bar{X}$	Ss	sd	t	p
Öntest	Deney	28	112.31	5.94	60	.42	.65
	Kontrol	27	111.10	8.87			
Sontest	Deney	28	143.11	6.97	60	8.91	.00
	Kontrol	27	115.41	9.84			

Tablo 3 incelendiğinde, deney grubu öntest puanları ($\bar{x}= 112.31$) ile kontrol grubu öntest puanları ($\bar{x}=111.10$) arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ($t_{(60)}= .42, p>.05$); deney grubu sontest puanları ($\bar{x}=143.11$) ile kontrol grubu sontest puanları ($\bar{x}= 115.41$) arasında ise deney grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğu ($t_{(60)}= 8.91, p<.05$) görülmektedir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Biyografi temelli değerler eğitiminin uygulandığı deney grubu ile uygulanmadığı kontrol grubu öğrencilerinin, deneysel işlem öncesi ve sonrası ölçümlere göre *vatanseverlik* değerlerine ilişkin tutumları arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığına ilişkin veriler Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4.

5Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Öntest-Sontest Tutum Puanlarına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları.

Test	Grup	Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Öntest	Deney	Kız	14	16.35	215.50	98.50	.34
		Erkek	14	14.59	212.50		
	Kontrol	Kız	14	14.43	217.50		
		Erkek	13	13.41	215.50		
Sontest	Deney	Kız	14	13.50	274.50	115.50	.03
		Erkek	14	14.20	251.50		
	Kontrol	Kız	14	15.25	231.50		
		Erkek	14	15.25	231.50		
			13	13.26	228.50		

Tablo 4 incelendiğinde; deney grubu öntest puanlarında, kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı ($U=98.50$, $p>.05$), kontrol grubu öntest puanlarında da kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı ($U=107.50$, $p>.05$); deney grubu sontest puanlarında, kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında kız öğrenciler lehine anlamlı bir farklılığın olduğu ($U=115.50$, $p<.05$); kontrol grubu sontest puanlarında ise kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ($U=101.50$, $p>.05$) görülmektedir.

Biyografi temelli değerler eğitiminin uygulandığı deney grubu ile uygulanmadığı kontrol grubu öğrencilerinin, deneysel işlem öncesi ve sonrası ölçümlere göre *vatanseverlik* değerine ilişkin tutumları arasında anne ve babanın öğrenim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığına ilişkin veriler Tablo 5 ve Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 5.

6Öğrencilerin Anne Öğrenim Düzeyine Göre Öntest-Sontest Tutum Puanlarına İlişkin Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları.

Test	Grup	Anne Öğrenim Düzeyi	n	Sıra Ortalaması	χ^2	sd	P			
Öntest	Deney	İlkokul	7	15.11	3.34	2	.11			
		Ortaokul	7	15.16						
		Lise	9	15.90						
		Üniversite	5	13.13						
	Kontrol	İlkokul	8	12.34						
		Ortaokul	8	12.21						
		Lise	7	16.08						
		Üniversite	4	14.21						
Sontest	Deney	İlkokul	7	16.57	3.83	2	.12			
		Ortaokul	7	16.79						
		Lise	9	17.08						
		Üniversite	5	13.26						
	Kontrol	İlkokul	8	13.31				.21	2	.72
		Ortaokul	8	12.07						
		Lise	7	14.16						
		Üniversite	4	15.21						

Tablo 5 incelendiğinde; deney grubu öntest puanlarında anne öğrenim düzeyi ile öğrencilerin tutumları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ($H(4)=.22$, $p>.05$), kontrol grubu öntest puanlarında da anne öğrenim düzeyi ile öğrencilerin tutumları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ($H(4)=3.34$, $p>.05$); deney grubu sontest puanlarında anne öğrenim düzeyi ile öğrencilerin tutumları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ($H(4)=3.83$, $p>.05$), kontrol grubu sontest puanlarında da anne öğrenim düzeyi ile öğrencilerin tutumları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ($H(4)=.21$, $p>.05$) görülmektedir.

Tablo 6.

Öğrencilerin Baba Öğrenim Düzeyine Göre Öntest-Sontest Tutum Puanlarına İlişkin Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları.

Test	Grup	Baba Öğrenim Düzeyi	n	Sıra Ortalaması	x ²	sd	P			
Öntest	Deney	İlkokul	3	12.23	8.53	2	.18			
		Ortaokul	8	12.21						
		Lise	9	15.21						
		Üniversite	8	14.94						
	Kontrol	İlkokul	4	11.31				3.09	2	.07
		Ortaokul	9	10.43						
		Lise	8	15.62						
		Üniversite	6	16.04						
Sontest	Deney	İlkokul	3	13.04	2.98	2	.08			
		Ortaokul	8	12.59						
		Lise	9	14.71						
		Üniversite	8	12.90						
	Kontrol	İlkokul	4	14.10				2.21	2	.21
		Ortaokul	9	15.45						
		Lise	8	10.13						
		Üniversite	6	15.21						

Tablo 6 incelendiğinde; deney grubu öntest puanlarında baba öğrenim düzeyi değişkeni ile öğrencilerin tutumları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ($(H(4)=8.53, p>.05)$), kontrol grubu öntest puanlarında da baba öğrenim düzeyi değişkeni ile öğrencilerin tutumları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ($(H(4)=3.09, p>.05)$); deney grubu sontest puanlarında baba öğrenim düzeyi değişkeni ile öğrencilerin tutumları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ($(H(4)=2.98, p>.05)$), kontrol grubu sontest puanlarında da baba öğrenim düzeyi değişkeni ile öğrencilerin tutumları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ($(H(4)=2.21, p>.05)$) görülmektedir.

Biyografi temelli değerler eğitiminin uygulandığı deney grubu öğrencileri ile uygulanmadığı kontrol grubu öğrencilerinin, deneysel işlem öncesi ve sonrası ölçümlere göre *vatanseverlik* değerine ilişkin tutumları arasında ailenin gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığına ilişkin veriler Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7.

Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Düzeyine Göre Öntest - Sontest Tutum Puanlarına İlişkin Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları.

Test	Grup	Aile Gelir Düzeyi	n	Sıra Ortalaması	x ²	sd	p			
Öntest	Deney	3000 TL’den az	5	14.81	.71	2	.62			
		3001 TL-5000 TL	14	15.35						
		5000 TL’den fazla	9	12.55						
	Kontrol	3000 TL’den az	5	10.66				1.51	2	.41
		3001 TL-5000 TL	15	14.83						
		5000 TL’den fazla	7	15.25						
Sontest	Deney	3000 TL’den az	5	12.38	.29	2	.84			
		3001 TL-5000 TL	14	14.57						
		5000 TL’den fazla	9	14.62						
	Kontrol	3000 TL’den az	5	16.05				1.12	2	.50
		3001 TL-5000 TL	15	12.59						
		5000 TL’den fazla	7	13.09						

Tablo 7 incelendiğinde; deney grubu öntest puanlarında ailenin gelir düzeyi ile öğrencilerin tutumları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ($(H(3))=.71, p>.05$), kontrol grubu öntest puanlarında da ailenin gelir düzeyi ile öğrencilerin tutumları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ($(H(3))=1.51, p>.05$); deney grubu sontest puanlarında ailenin gelir düzeyi ile öğrencilerin tutumları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ($(H(3))=.29, p>.05$), kontrol grubu sontest puanlarında da ailenin gelir düzeyi ile öğrencilerin tutumları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ($(H(3))=1.12, p>.05$) görülmektedir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Uygulama sonrası, deney grubu öğrencilerinin öğretmenine, biyografi temelli değerler eğitimi uygulamasının başlangıcından görüşmenin yapıldığı güne kadar, sınıfında bulunan öğrencilerin sınıf veya okul ortamındaki tutumlarında *vatanseverlik* değerine ilişkin olarak ne gibi değişiklikler gözlemlediğine ve yapılan uygulamayı nasıl bulduğuna ilişkin sorular sorulmuştur. Sınıf öğretmenin verdiği cevapların bir kısmı özetle aşağıda sunulmuştur:

Deney grubu öğretmeni:

Öğrencilerimde vatanseverlik konusunda olumlu gelişmeler olduğunu gözlemlediğimi söyleyebilirim. Derslerin başlangıcında güncel olayları değerlendirirken, öğrencilerin ülkemizdeki terör olayları ile ilgili haberleri daha fazla anlattıklarını ve vatanın bölünmezliğine daha fazla vurgu yaptıklarını fark ettim. Öğrencilerim, bu uygulamanın etkisiyle vatan sevgisi konulu bir oyun yazıp arkadaşlarıyla sınıfta canlandırdılar. Birkaç öğrencim, okulumdaki yabancı uyruklu öğrencilerle, vatanlarından ayrı kalma konusunda röportaj yaparak sınıfa çok duygusal bir şekilde sundular. Uygulanan programın, öğrencilere vatanseverlik değerini benimsetme ve bu değer ışığında tutumlarında değişimlere neden olma konusunda başarılı olduğunu söyleyebilirim. Bu uygulamanın, sadece belli derslerde değil, bütün derslerde sıklıkla yapılması gerektiğini, programların ve ders kitaplarının da bu yönde hazırlanmasını faydalı olacağını düşünüyorum. Velilerin de bu tür uygulamalarla değerler konusunda bilinçlendirilmelerinin iyi olacağı kanaatindeyim.

Sınıf öğretmeni ile yapılan görüşmeden sağlanan veriler betimsel analize tabi tutulduğunda, öğretmen biyografi temelli değerler eğitimi uygulamasına ilişkin görüşlerinin olumlu olduğu; uygulamaya yönelik pozitif değerlendirmelerde bulunduğu görülmüştür. Sınıf öğretmenin görüşlerine göre, yapılan uygulamanın öğrencilerin tutumlarını olumlu yönde etkileyen, başarılı ve etkili bir uygulama olduğu; uygulamadan sonra öğrencilerin vatanlarına karşı daha duyarlı hale geldikleri, vatana yönelik sevgilerinde ve vatani koruma isteklerinde artış olduğu söylenebilir. Sınıf öğretmene göre, biyografi temelli değerler eğitimi uygulaması bütün derslere ve bütün öğretim kademelerine yaygınlaştırılmalı, ders programları ve ders kitapları bu yönde hazırlanmalı, veliler de değerler eğitimi konusunda bu veya buna benzer uygulamalarla eğitilmelidir.

Deney grubunda bulunan 6 öğrencinin velilerine, biyografi temelli değerler eğitimi uygulamasının başlangıcından görüşmenin yapıldığı güne kadar, evde veya ev dışında *vatanseverlik* değerlerini benimseme ve bu değerleri davranış olarak gösterme açısından çocuklarında ne gibi değişiklikler gözlemlediklerine ve yapılan uygulamayı nasıl bulduklarına ilişkin sorular sorulmuştur. Öğrenci velilerinin verdikleri cevaplardan bazıları özet olarak aşağıda sunulmuştur:

Veli 1 (Öğrenci 1'in annesi):

Bu uygulama sayesinde çocuğumda vatanseverlik duygusunun daha arttığını söyleyebilirim. Çocuğumun terör olaylarına karşı daha duyarlı hale geldiğini gördüm. Okullarındaki, vatanında ayrı yabancı öğrencilere çok üzüldüğünü, onları evde daha sık anlattığını fark ettim. Bu çalışmanın başarılı bir çalışma olduğunu düşünüyorum.

Veli 2 (Öğrenci 2'nin annesi):

Çocuğumuzu zaten vatansever olarak yetiştirdiğimize inanıyorum, ancak bu uygulamanın bizi desteklediğini, eksikliklerimizi giderdiğini söyleyebilirim. Bu uygulama sayesinde çocuğumun vatanın birliği ve bütünlüğü konusunda daha duyarlı hale geldiğini fark ettim. Bu uygulama, vatanseverlik değeri ile ilgili olarak çocuğumda ciddi bir tutum ve davranış değişikliği yapmıştır.

Veli 3 (Öğrenci 3'ün babası):

Bu uygulamadan sonra çocuğumda vatanseverlik duygusunun arttığını söyleyebilirim. Bu uygulamadan sonra çocuğumun bayrak, asker, polis gibi resimleri daha sık çizdiğini gördüm. Bu tür çalışmaların yetişkinlere de uygulanması gerekir bence..

Veli 4 (Öğrenci 4'ün babası):

Bu çalışmanın, çocuğumdaki vatan sevgisi, vatani koruma, vatan için çalışma, vatani yüceltme duygularını artırdığını söyleyebilirim. Bu uygulama bütün okula yaygınlaştırılmalı ve yıl boyu devam ettirilmelidir.

Veli 5 (Öğrenci 5'in annesi):

Bu uygulamanın, çocuğumda var olan vatanseverlik duygusunu pekiştirdiğini ve çocuğumun, vatan düşmanlarına yönelik daha sert bir tutum geliştirmesini sağladığını söyleyebilirim. Bu çalışmayı, çocuklarımıza değerleri öğretme konusunda başarılı buluyorum. Bu uygulamaya daha fazla zaman ayrılmalıdır.

Veli 6 (Öğrenci 6'nın annesi):

Çocuğumun, bu uygulamadan sonra özellikle vatanımızın kıymetini bilmemiz gerektiği yönünde olumlu bir tutum değişikliğine girdiğini fark ettim. Yapılan bu çalışmayı başarılı bulduğumu söyleyebilirim. Bu uygulama bütün okullara yaygınlaştırılmalıdır.

Deney grubunda yer alan 6 öğrenci velisinin, uygulamanın başlangıcından görüşmenin yapıldığı güne kadar, evde veya ev dışında vatanseverlik değerini benimseme ve bu değeri tutum ve davranış olarak gösterme açısından çocuklarında ne gibi değişiklikler gözlemlediklerine ve yapılan uygulamayı nasıl bulduklarına ilişkin olarak sorulan sorulara verdikleri cevaplar betimsel analize tabi tutulmuş ve sonuçlar aşağıda sıralanmıştır:

Bu uygulama,

- Çocuğumdaki vatanseverlik duygusunu artırmıştır.
- Çocuğumun ülkemizdeki sığınmacıların vatansızlıklarının farkına varmasını sağlamıştır.
- Çocuğumda paylaşma duygusu geliştirmiştir.
- Çocuğumda vatan düşmanlarına yönelik sert bir tutum oluşturmuştur.
- Çocuğumdaki evsiz, kimsesiz ve vatansız insanlara yönelik duyarlılığı artırmıştır.
- Vatanseverlik değerine yönelik olarak çocuğumun tutum ve davranışlarında olumlu değişiklikler yapmıştır.
- Bütün okullara yaygınlaştırılmalıdır.
- Bütün derslerde yapılmalıdır.
- Bütün yıl boyunca sürdürülmelidir.
- Velilerle de yapılmalıdır.

Yapılan görüşmelerde veliler, biyografi temelli değerler eğitimi uygulamasından sonra çocuklarının tutum ve davranışlarında olumlu değişiklikler olduğunu; uygulamanın öğrenciler üzerinde vatanseverlik değeri açısından olumlu etkiler yarattığını ifade etmişlerdir. Bu sonuç, yapılan uygulamanın öğrencilerin tutumlarını olumlu yönde etkileyen başarılı bir uygulama olduğunu göstermektedir. Velilere göre, biyografi temelli değerler eğitimi uygulaması bütün derslere ve bütün okullarda yaygınlaştırılmalı, bu uygulamalara daha fazla zaman ayrılmalı, veliler de değerler eğitimi konusunda bu veya buna benzer uygulamalarla eğitilmelidir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Uygulama sonrası, deney grubunda bulunan 6 öğrenciye, biyografi temelli değerler eğitimi uygulaması kapsamında derste yaptıkları çalışmalar hakkında ne düşündükleri; bu uygulamanın,

vatanseverlik değerleri açısından tutumlarında bir değişiklik oluşturup oluşturmadığı; biyografi temelli değerler eğitimi uygulamasını sevip sevmedikleri; biyografileri beğenip beğenmedikleri, değerler eğitiminin nerede ve nasıl yapılması gerektiği ile ilgili sorular sorulmuştur. Deneysel gruba öğrencilerinin verdikleri cevaplardan bazı örnekler özet olarak aşağıda sunulmuştur:

Öğrenci 1:

Derste okuduğumuz biyografiler çok güzeldi. Bu derste yaptığımız çalışmalar çok eğlenceliydi. Bu sayede vatanımı tanıdım.

Öğrenci 2:

Vatansever kadınların hayatları çok değişik geldi bana. Artık vatanımın değerini daha çok biliyorum.

Öğrenci 3:

Vatansever kadınlar sayesinde vatanım için çok çalışmam gerektiğini anladım. Çünkü onlar çok çalışmışlar.

Öğrenci 4:

Derste okuduğumuz hayat hikâyeleri sayesinde vatanımı korumam gerektiğini anladım. Vatanımızı sevmesek ülkemize sığınan Suriyeliler gibi oluruz.

Öğrenci 5:

Derste okuduğumuz hayat hikâyeleri sayesinde vatanımızda birlik olmamız gerektiğini öğrendim.

Öğrenci 6:

Değerler eğitimi okulda yapılmalıdır. Çünkü okulda öğretmenler daha iyi eğitim vermektedir.

Deneysel grubunda yer alan 6 öğrencinin, biyografi temelli değerler eğitimi uygulaması kapsamında derste yaptıkları çalışmalar/etkinlikler hakkında ne düşündükleri; biyografi temelli değerler eğitimi uygulamasının tutumlarında bir değişiklik oluşturup oluşturmadığı; bu uygulamayı sevip sevmedikleri; değerler eğitiminin nerede ve nasıl yapılması gerektiği ile ilgili olarak sorulara verdikleri cevaplar betimsel analize tabi tutulmuş ve sonuçlar özetle aşağıda sıralanmıştır:

Biyografilere ilişkin cevaplar:

- Biyografiler heyecanlıydı.
- Biyografiler değişikti.
- Biyografiler çok güzeldi.
- Biyografilerden çok bilgi edindim.

Tutumlarla ilişkin cevaplar:

- Daha çok vatansever oldum.
- Vatanımın kıymetini anladım.
- Vatanım için çok çalışmalıyım.
- Vatanımı korumam gerektiğini anladım.
- Birlik olmamız gerektiğini öğrendim.

Uygulamaya ilişkin cevaplar:

- Uygulamayı çok sevdim.
- Uygulama çok heyecan vericiydi.
- Uygulama çok güzeldi.
- Birçok şey öğrendik.

Değerler eğitimine ilişkin cevaplar:

- Değerler eğitimi okullarda yapılmalıdır.
- Değerler eğitimini öğretmenler yapmalıdır.

Yapılan görüşmelerde öğrenciler, biyografi temelli değerler eğitimi uygulamasından sonra tutum ve davranışlarında olumlu değişiklikler olduğunu; uygulamayı sevdiklerini, eğlendirici ve öğretici bulduklarını, değerler eğitiminin okulda ve öğretmenler tarafından yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu sonuç, yapılan uygulamanın öğrencilerin tutumlarını olumlu yönde etkileyen başarılı bir uygulama olduğunu göstermektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmada, biyografi temelli değerler eğitiminin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin, vatanseverlik değerine ilişkin tutumlarında, uygulama öncesi ve sonrası ölçümlere göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Ulaşılan bu sonuç, biyografi temelli değerler eğitimi uygulamasının, öğrencilerin vatanseverlik değerine ilişkin tutumları üzerinde olumlu yönde etkili olduğunu göstermektedir. Öğretmen, veli ve öğrenci görüşmelerine dayalı nitel verilerle de desteklenen bu sonuç, biyografilerin ilgi çekici ve merak giderici hikâyemsi özelliklerinin, çocukların değerleri daha kolay ve etkili olarak öğrenmelerini sağladığı ve çocukların tutumları üzerinde etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir. Er (2010) tarafından yapılan çalışmada da biyografilerin merak giderici ve ilgi çekici öğretim aracı olma özelliklerinin değer öğretiminde etkili olmalarını sağladığı belirtilmiştir. Bu durumda, karakter ve değerler eğitimi gibi birçok kazanıma yönelik öğretim faaliyetinin gerçekleştirilmesinde biyografilerden etkili olarak yararlanılabileceği söylenebilir.

Uygulama sonrası, biyografi temelli değerler eğitiminin öğrencilerin vatanseverlik değerine ilişkin tutumları üzerinde olumlu yönde etki yaptığını ilişkin olarak ulaşılan bu sonuç, başka çalışmalarla da desteklenmektedir. Erdem (2010) tarafından yapılan çalışmada, olumlu tutum geliştirmede biyografinin son derece etkili bir yöntem olduğu belirlenmiştir. Kavcar (1999) ve Mutluay (1977), biyografi gibi edebiyat eserlerinin iyilik, dostluk, vatanseverlik gibi insani tutum ve değerleri geliştirip pekiştirdiğini belirtmişlerdir. Kaymakçı ve Er (2013) tarafından yapılan çalışmada, derslerde biyografilerin kullanılmasının öğrencilerin milli benlik duygularının gelişmesini sağladığı belirtilmiştir. Yazıcı (2009) tarafından yapılan çalışmada kahramanlık öykülerinin öğrencilerdeki yurtseverlik duygusu artırdığı tespit edilmiştir. Karagözoğlu (2018) yaptığı çalışmada, kadın kahramanların biyografilerinin değer öğretiminde kullanılmasının vatandaşlık değerinin kazandırılmasında etkili olduğu belirlenmiştir. Yapılan başka çalışmalarda, öğretimde biyografi gibi edebî ürünlerin kullanımının, öğrencilerin değer kazanma sürecini hızlandırdığı; öğrencilerin inanç ve tutumlarını olumlu yönde etkilediği; öğrencilerin duyuşsal davranış özellikleri kazanma düzeylerini artırdığı ve vatanseverlik değerinin kazandırılması konusunda biyografi destekli öğretim uygulamalarının diğer uygulamalardan daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Akkuş, 2007; Aktepe, & Oğuzkan, 2013; Erdem, 2010; Kaymakçı, & Er, 2013; Öztürk, 2002; Öztürk, & Otluoğlu, 2002; Öztürk et al. 2014; Tekgöz, 2005; Top, 2009).

Araştırmada, deneysel işlem sonrası deney grubu öğrencilerinin vatanseverlik değerine ilişkin sonuç puanları arasında kız öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık bulunduğu görülmüştür. Bu sonuç, öğrencilerin vatanseverlik değerine ilişkin tutumları üzerinde cinsiyet değişkeninin etkili olduğunu göstermektedir. Çalışmada kadın kahramanların biyografilerinin kullanılmasının kız öğrencilerin hemcinslerine yönelik olumlu bir algıya sahip olmalarına neden olduğu söylenebilir. Ayrıca biyografilerde yer alan duygusal sahnelerin (özellikle bebeklerin ve annelerin donarak ya da vurularak ölümü sahneleri) duygusal yönleri erkeklere oranla daha baskın olan kız öğrenciler üzerinde daha etkili olduğu söylenebilir. Çünkü kadınlar erkeklere oranla daha duygusal (Mudd, 2002), acıma ve adanma duyguları daha gelişmiş bireylerdir (Beutel, & Marini, 1995). Değerler eğitimi konusunda yapılan başka çalışmalarda da cinsiyet değişkeninin çoğu zaman kızların lehine bir farka neden olduğu saptanmıştır. Akbaş (2004) tarafından yapılan çalışmada, kız öğrencilerin, demokratik değerlere ve temel değerlere erkek öğrencilerden daha üst düzeyde ulaştığı sonucuna ulaşılmıştır. İşcan (2007) tarafından yapılan çalışmada, kız öğrencilerin değerleri gösterme düzeyleri bakımından, erkek öğrencilerden daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dilmaç (1999) yapmış olduğu araştırmada, değerleri edinme açısından deney grubunda yer alan kız öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gömlüksüz ve Cüro (2011) ve Baş (2016) tarafından yapılan çalışmalarda kızların erkeklerden daha çok vatanseverlik değerini benimsedikleri tespit edilmiştir. Mousavi ve Roshan (2010) tarafından yapılan çalışmada da, vatansever kimliğin kızlar lehine farklılaştığı tespit edilmiştir.

Araştırmada, deneysel işlem sonrası hem deney hem de kontrol grubu öğrencilerinin vatanseverlik değerine ilişkin sınıfta puanları arasında anne-baba öğrenim düzeyi ile ailenin gelir düzeyi değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmüştür. Bu sonuç, öğrencilerin vatanseverlik değerine ilişkin tutumları üzerinde anne-baba öğrenim düzeyi ve ailenin gelir düzeyi değişkenlerinin etkili olmadığını göstermektedir. Seçilen biyografilerde zengin-fakir ayrımı yapılmamasının bu sonuçta etkili olduğu söylenebilir. Ailelerin öğrenim düzeylerinin öğrencilerin vatanseverlik değerine ilişkin tutumları üzerinde etkili olmamasının, ailelerin öğrenim düzeylerinden kaynaklanan artılarını ya da eksilerini çocuklarına yansıtmamalarından kaynaklandığı söylenebilir. Gerek ailelerin gelir düzeyi ve gerekse ailelerin öğrenim düzeylerinin öğrencilerin vatanseverlik değerine ilişkin tutumları üzerinde etkili olmamasında, öğrencilerin yaşları (9-10 yaş) itibarıyla bu değişkenleri tutum ve davranışlarında farklılıklara neden olacak düzeyde görmemelerinin, bu değişkenleri bir farklılık gerekçesi olarak algılamamalarının ve bu yaşlardaki çocukların daha eşitlikçi düşünmelerinin de etkili olduğu söylenebilir. Er ve Şahin (2012) tarafından yapılan çalışmada, tutum değişikliği sağlamak amacıyla biyografi kullanılması ile öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı belirlenmiştir. Er (2010) tarafından yapılan çalışmada, biyografi tercihleri ile sosyo-ekonomik düzey değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunmazken; yapılan başka çalışmalarda da değer eğitiminde öğrencilerin tutumları ile anne-baba öğrenim düzeyi ve ailenin gelir düzeyi değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı tespit edilmiştir (Akbaş, 2004; Aktepe, 2010; Aladağ, 2009; Baydar, 2009; İşcan, & Senemoğlu, 2009; Keskinöğlü, 2008; Özensel, 2007; Taş, & Kiroğlu, 2019; Taş, & Minaz, 2019; Yiğittir, 2009).

Sınıf öğretmeni ile yapılan görüşmede, biyografi temelli değerler eğitimi uygulamasının vatanseverlik değerine ilişkin olarak öğrencilerin tutumlarını olumlu yönde etkileyen başarılı ve etkili bir uygulama olduğu; öğrencilerin daha vatansever, vatanını daha çok seven, koruyan, vatanının birlik ve bütünlüğü için daha duyarlı tutum ve davranışlar sergilemelerini sağlayan bir uygulama olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ulaşılan bu sonuç, farklı çalışmalarla da desteklenmektedir. Yapılan çalışmalarda öğretmenler, değerler eğitimi sonrası öğrencilerde olumlu davranış değişiklikleri gözlemlediklerini ve değerler eğitimi uygulamalarının öğrencilerin tutumları üzerinde olumlu etkileri olduğunu ifade etmişlerdir (Aladağ, 2009; Moore, 2005; Thompson, 2002; Yalar, 2010; Yiğittir, 2009). Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde, derslerde edebi ürünlerden biyografinin kullanılmasının öğrencilerin inanç ve tutumlarını olumlu yönde etkilediği, biyografilerin öğrenciler için ilgi çekici, merak giderici ve öğretici bir edebi tür olduğu tespit edilmiştir (Çencen, 2010; Er, 2010; Kaymakçı, & Er, 2015).

Velilerle yapılan görüşmelerde, biyografi temelli değerler eğitimi uygulamasından sonra vatanseverlik değerine ilişkin olarak öğrencilerin tutum ve davranışlarında olumlu yönde değişiklikler olduğu; yapılan uygulamanın öğrencilerin vatanseverlik değerine ilişkin tutumlarını olumlu yönde etkileyen başarılı ve etkili bir uygulama olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ulaşılan bu sonuçlar, velilerle görüşme yapılan başka çalışmalarla da desteklenmektedir. Bu çalışmalarda velilerle yapılan görüşmelerde, değerler eğitimi uygulamalarının, öğrencilerin değerlere ilişkin tutumları üzerinde olumlu etkileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Aladağ, 2009; Karma, & Kâhil, 2005; Moore, 2005; Thompson, 2002).

Deney grubu öğrencileriyle yapılan görüşmelerde, biyografi temelli değerler eğitimi uygulamasından sonra vatanseverlik değerine ilişkin olarak öğrencilerin tutum ve davranışlarında olumlu değişiklikler olduğu; uygulamanın öğrenciler tarafından sevildiği, eğlendirici ve öğretici bulunduğu; değerler eğitiminin okulda ve öğretmenler tarafından yapılması gerektiği; yapılan uygulamanın öğrencilerin tutumlarını olumlu yönde etkileyen başarılı ve etkili bir uygulama olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ulaşılan bu sonuçlar, öğrencilerle görüşme yapılan başka çalışmalarla da desteklenmektedir. Bu çalışmalarda öğrencilerle yapılan görüşmelerde, öğrencilerin, değerler eğitimi uygulamalarının, tutumlarını olumlu yönde etkilediğini ifade ettikleri (Aktepe, 2010; Aladağ, 2009; İşcan, & Senemoğlu, 2009; Perry, & Wilkenfeld, 2006; Thompson, 2002; Uzunkol, 2014); yazılı edebiyat ürünleri sayesinde, hoşlanma, farkına

varma, ilgi çekme, istek duyma, kişiliğini katma, öğrendikleriyle bağ kurma konularında kendilerini daha yetkinleşmiş olarak gördükleri (Öztürk, & Otluoğlu, 2002) tespit edilmiştir. Başka çalışmalarda öğrencilerle yapılan görüşmelerde, biyografi destekli öğretim uygulamalarının, öğrencilerin konuları ve değerleri daha iyi öğrenmelerini ve öğretim sürecinden daha çok zevk almalarını sağladığı, biyografilerin öğrenciler için ilgi çekici, merak giderici ve öğretici bir edebi tür olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Akkuş, 2007; Er, 2010; Kaymakçı, & Er, 2015; Tekgöz, 2005; Top, 2009).

Biyografi temelli değerler eğitimi uygulaması, değer öğretiminde ve değerlere ilişkin olumlu tutum kazandırmada etkili olduğundan, farklı öğretim kademelerinde ve derslerde de kullanılabilir. Bu uygulama, vatanseverlik değerinin yanı sıra ilkokul sosyal bilgiler programında yer alan adalet, aile birliğine önem verme, bağımsızlık, barış, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, estetik, eşitlik, özgürlük, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, hoşgörü ve yardımseverlik değerinin kazandırılmasında da etkili olarak kullanılabilir. Biyografiler, dil ve anlatım yönünden gerekli düzenlemelerin yapılması halinde, değer öğretiminde merak giderici, ilgi çekici ve öğretici bir tür olarak kullanılabilir. Biyografilerin hikâyemsi yönü, merak giderici ve ilgi çekici özellikleri sayesinde, çocukların değerleri daha kolay, daha etkili ve daha kalıcı olarak öğrenmeleri sağlanabilir. Amaca uygun biyografilerin seçilip drama, tiyatro gibi çeşitli sanatsal etkinliklerle öğrencilere sunulması ve biyografilerin görsel ve işitsel teknolojilerle desteklenmesi öğrencilerin değerlere yönelik tutumları üzerinde daha olumlu ve daha hızlı etki yaratabilir.

Değerler eğitiminin daha etkili yapılabilmesi için, değerlerin diğer derslerin içerisine serpiştirilmiş olarak verilmesi yerine, bağımsız bir değerler eğitimi dersi konması daha uygun olabilir. Öğretim programları ve ders kitapları hazırlanırken, dil ve anlatım yönünden seviyeye uygun düzenlenmiş biyografilere daha çok yer verilebilir. Biyografiler, kullanım amacına ve öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun olarak sınıflandırılarak; öğretmen, öğrenci ve velilerin kullanımına sunulmak üzere bir veri havuzu oluşturulabilir. Öğretmen merkezli değerler eğitimi yerine; biyografi temelli değerler eğitimi uygulaması veya bu uygulamanın esas alındığı benzer uygulamalarla, öğrencilerin öğrenme sürecine daha aktif katılmaları sağlanabilir. Okulda verilen değerlerin, ailede ve çevrede desteklenerek pekiştirilebilmesi için, aileler değerler konusunda formel olarak eğitilebilir. Öğretmenler değer öğretiminde önemli birer model olduklarından, hizmet öncesinde ve hizmet içinde değer öğretimi konusunda daha iyi eğitilebilirler.

Bu araştırma, ilkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersi ve vatanseverlik değeri ile sınırlı tutulmuştur. Biyografi temelli değerler eğitimi uygulamasının, sosyal bilgiler dersi dışındaki diğer derslerdeki etkililiğinin de incelenmesi, yararlı sonuçlara ulaşılmasını sağlayabilir. Ayrıca, biyografi temelli değerler eğitiminin, ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin, adalet, aile birliğine önem verme, bağımsızlık, barış, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, estetik, eşitlik, özgürlük, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, hoşgörü ve yardımseverlik değerlerine ilişkin tutumlarına etkisini konu alan çalışmalar da yapılabilir.

Bilgilendirme

Bu çalışma, Siirt Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (SİÜBAP) Koordinatörlüğü tarafından desteklenmiştir. Proje Kodu: 2018-SİÜEĞT-039

References

- Ağca, H. (1999). *Yazılı anlatım*. Ankara: Gündüz Eğitim
- Akbaş, O. (2004). *Türk milli eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim II. kademedeki gerçekteki derecesinin değerlendirilmesi*. Unpublished doctoral dissertation, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Akkuş, Z. (2007). *Tarih öğretiminde edebi ürünlerin kullanımının öğrenci başarısına etkisi*. Unpublished doctoral dissertation, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Aktepe, H. & Oğuzkan, F. (2013). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı.
- Aktepe, V. (2010). *İlköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde "yardımseverlik" değerinin etkinlik temelli öğretimi ve öğrencilerin tutumlarına etkisi*. Unpublished doctoral dissertation, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Aktepe, V. & Yel, S. (2009). İlköğretim öğretmenlerinin değer yargılarının betimlenmesi: Kırşehir ili örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3, 607-622.
- Akto, A. & Akto, S. (2017). Methods and techniques used in pre-school values education (A qualitative research), *Journal of Oriental Scientific Research*, 9(2), 1074-1095.
- Aladağ, S. (2009). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde değer eğitimi yaklaşımlarının öğrencilerin sorumluluk değerini kazanma düzeyine etkisi*. Unpublished doctoral dissertation, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Altınkaynak, Y. (2004). *Millî mücadele romanında kadın tipleri*. Unpublished master's thesis, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aslan, Y. (2006). Türk Bağımsızlık Savaşı'nın kadın kahramanlarından Ayşe Çavuş ve onunla yapılan iki mülakat. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(37), 216–217.
- Avcı, A. A. (2015). *Sosyal Bilgiler dersinde vatanseverlik değerinin kazandırılmasına yönelik öğretmen ve öğrenci görüşleri*. Unpublished master's thesis, Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Avcı, A. A, İbret, B. Ü. & Avcı, E. K. (2017). Social studies teachers' views related with the value of the patriotism is given at social sciences. *Elementary Education Online*, 16(4), 1558–1574.
- Baş, M. (2016). The evaluation of the university students patriotism levels according to gender, age, family structure and sports activities. *European Journal of Education Studie*, 2(2), 34–43.
- Baydar, P. (2009). *İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler programında belirlenen değerlerin kazanım düzeyleri ve bu süreçte yaşanan soruların değerlendirilmesi*. Unpublished master's thesis, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Baysal, A. C. (1981). *Sosyal ve örgütsel psikolojide tutumlar*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi.
- Beutel, A. M. & Marini, M. M. (1995). Gender and values. *American Sociological Review*, 3(3), 436–448.
- Boyatzis, R. E. (1998). *Thematic analysis and code development: Transforming qualitative information*. Thousands Oaks, CA: Sage.
- Büyüköztürk, Ş. (2016). *Deneyisel desenler. Öntest-sontest kontrol grubu desen ve veri analizi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. & Çakmak, E. K. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cresswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches*. Thousands Oaks, CA: Sage.
- Çaka, C. (1948). *Tarih boyunca harp ve kadın*. Ankara: Askeri Fabrika.
- Çalışkan, H. & Öntaş, T. (2018). *Değerlerimizle değerliyiz etkinlik kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.

- Çancı, H. (2008). Değişmeyen boyutları bağlamında milliyetçiliğe teorik ve kavramsal bir bakış. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(2), 105-116.
- Çavdar, D. (2015). Millî Mücadele’de kahraman Türk kadınları. *Türkiye Tohumcular Birliği Dergisi (TÜRKTÖB)*, (4), 62-65.
- Çencen, N. (2010). *11. sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde tarih öğretmenlerinin “edebi ürün” kullanımına ilişkin görüşleri*. Unpublished doctoral dissertation, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çengelci, T. (2011). Okulöncesi dönemde değerler eğitimi. In A. Arıkan (Ed.). *Okulöncesi dönemde değerler eğitimi* (pp. 51-80). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi.
- Çetin, N. (2010). *Türk edebiyatında düz yazı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. & Büyüköztürk, Ş. (2016). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik*. Ankara: Pegem Akademi.
- Dilmaç, B. (1999). *İlköğretim öğrencilerine insani değerler eğitimi verilmesi ve ahlaki olgunluk ölçeği ile eğitimin sınanması*. Unpublished master’s thesis, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Doğanay, A. (2012). Değerler eğitimi. In C. Öztürk (Ed.). *Sosyal bilgiler öğretimi* (pp. 225–256), Ankara: Pegem Akademi.
- Elban, M. (2015). Patriotic attitudes of high school students: The case of Ankara province. *International Journal of Social Science*, 35, 451–462.
- Er, H. (2009). Sosyal bilgiler eğitiminde biyografi öğretimi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(3), 1546–1557.
- Er, H. (2010). *Sosyal bilgiler eğitimi kapsamında ilköğretim öğrencilerinin “biyografi” kullanımına ilişkin görüşleri*. Unpublished doctoral dissertation, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Er, H. & Şahin, M. (2012). Sosyal bilgiler dersinde biyografi kullanımına ilişkin öğrenci görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10 (1), 75–96.
- Erdem, R. (2010). *Sosyal bilgiler öğretiminde biyografi kullanımı*. Unpublished master’s thesis, Niğde Üniversitesi, Niğde.
- Ergen, G. (2006). Eleştirel-bilinçli sevgi eğitimi. *Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(12), 144–152.
- Eski, M. (2008). *20. yüzyılda Kastamonu kadınları*. Ankara: Önder.
- Gençtürk, M. (2005). *Tarih öğretiminde biyografi kullanımı*. Unpublished master’s thesis, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Gömlüksiz, M. N. & Cüro, E. (2011). Sosyal bilgiler dersinde yer alan değerlere ilişkin öğrenci tutumlarının değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 96-133.
- Gültekin, F. (2007). *Tarih I dersinde işe koşulabilecek değer öğretiminin yeni yaklaşımlarının öğrencilerin vatanseverlik değeri anlayışlarının gelişimine etkisi*. Unpublished master’s thesis, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Güneş, H. (2015). *Eğitim bilimleri terimleri sözlüğü*. Ankara: Ütopya.
- Harris, E. L. (1991). *Identifying integrated values education approaches in secondary schools*. Unpublished doctoral dissertation, Texas A&M University, Texas.
- Huddy, L. & Khatib, N. (2007). American patriotism, national identity, and political involvement. *American Journal of Political Science*, 51(1), 63–77.
- İşcan, C. D. (2007). *İlköğretim düzeyinde değerler eğitimi programının etkililiği*. Unpublished doctoral dissertation, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- İşcan, C. D. & Senemoğlu, N. (2009). İlköğretim 4. sınıf düzeyinde değerler eğitimi programının etkililiği. *Eğitim ve Bilim*, 34(153), 1-14.

- Kapusuzoğlu, B. (2011). *Toprağa can ektiler seferberlik hikâyeleri*. Ankara: Sorgun Belediyesi.
- Karagözoğlu, N. (2018). The use of the life stories of female heroes to be gained the value of patriotism in social studies courses. *International Journal of Field Education*, 4(2), 97–110.
- Karasar, N. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler ve teknikler*. Ankara: Nobel.
- Karma, H. & Kâhil, R. H. (2005). The effect of living values: An educational program on behaviors and attitudes of elementary students in a private school in Lebanon. *Early Childhood Education Journal*, 33(2), 81–90.
- Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve eğitim*, Ankara: Engin.
- Kaya, A. (2011). *Biyografik eserlerin tarih öğretimine katkısı ve ikinci meşrutiyetten cumhuriyete uzanan sürecin değerlendirilmesi*. Unpublished master's thesis, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Kaymakçı, S. & Er, H. (2013). Sosyal bilgiler öğretim programı ve ders kitaplarında biyografinin kullanımı. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(25), 198–224.
- Kaymakçı, S. & Er, H. (2015). Sosyal bilgilerde biyografi kullanımı. In M. Safran (Ed.). *Sosyal bilgiler eğitimi* (pp. 413–431), Ankara: Pegem Akademi.
- Keskinöğlü, M. Ş. (2008). *İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerine uygulanan Mesnevî temelli değerler eğitimi programının ahlaki olgunluğa ve saldırganlık eğilimine etkisi*. Unpublished master's thesis, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Kırkpınar, L. (2001). Türk Kurtuluş Savaşı'nda Türk kadını. *Yedinci Askeri Tarih Semineri Bildirileri II*. Ankara: Genelkurmay.
- Kuş, Z. & Aksu, A. (2017). Vatandaşlık ve vatandaşlık eğitimi hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin inançları. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(8), 18–41.
- Lickona, T. (1996). Eleven principle of effective character education. *Journal of Moral Education*, 25, 93–100.
- Lincoln, Y. S. & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Newbury Park, CA: Sage Publications.
- Mısıroğlu, A. (1994). *Kuva-yı Milliye'nin kadın kahramanları*. İstanbul: Sebil.
- Miles, M. B., Huberman, A. M. & Saldana, J. (2018). *Qualitative data analysis: A methods sourcebook*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Moore, A. L. (2005). *A case study of how an elementary school aged student perceives and responds to character education*. Unpublished doctoral dissertation, The University of Wyoming.
- Morgan, C. T. (2015). *Psikolojiye giriş*. S. Karakaş, R. Eski (Ed.). Ankara: Eğitim Kitabevi.
- Mousavi, R. & Roshan, R. (2010). Investigating different aspects of identity among the students of Tehran Universities: The role of sex differences. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, (5), 1884–1889.
- Mudd, E. H. (2002) Women's conflicting values. *Journal of Marriage and Family Living*, 8(3), 50–65.
- Mutluay, R. (1977). *100 Soruda Edebiyat Bilgileri*. İstanbul: Gerçek.
- Naylor, D. T. & Diem, R. A. (1987). *Elementary and middle school social studies*. New York: Random House.
- Oğuzkan, F. (2001). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı.
- Oruç, Ş. & Erdem, R. (2010). Sosyal bilgiler öğretiminde biyografi kullanımının öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumlarına etkisi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 215–229.
- Öncül, R. (2000). *Eğitim ve eğitim bilimleri sözlüğü*. İstanbul: MEB.
- Özensel, E. (2007). Liseli kız ve erkek öğrencilerin değer yargıları ve Türk toplumunun temel toplumsal kurumlarına bakış açıları. In R. Kaymakcan (Ed.). *Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu* (pp. 742–769). İstanbul: DEM.

- Öztürk, A. (2002). *Tarih öğretiminde tarihi romanların kullanılması*. Unpublished master's thesis, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Öztürk, C. & Otluoğlu, R. (2002). İlköğretim okulu 5. sınıf sosyal bilgiler öğretiminde yazılı edebiyat ürünlerinin ders aracı olarak kullanmanın duyuşsal davranış özelliklerini kazanmaya etkisi. *M.Ü Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15, 173–182.
- Öztürk, C., Sevgi, C. K. & Otluoğlu, R. (2014). *Sosyal bilgiler öğretiminde edebî ürünler ve yazılı materyaller*. Ankara: Pegem Akademi.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (M. Bütün, S. B. Demir, trans.). Ankara: Pegem Akademi.
- Perry, A. D. & Wilkenfeld, B. (2006). Using an agenda setting model to help students develop & exercise participatory skills and values. *Journal of Political Science Education*, 2(3), 303–312.
- Sarıçoban, G. (2017). Milli Mücadele’de Anadolu kadını. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(4), 1331–1346.
- Schermelleh-Engel, K. & Moosbrugger, H. (2003). Models: Tests of significance and descriptive. *Psychological Research Online*, 8(2). 23–74.
- Silverman, D. (2006). *Interpreting qualitative data: Methods for analyzing talk, text and interaction*. London: Sage.
- Sucu, A. Ö. (2012). *Mesnevîlerin edebiyat eğitiminde değer aktarım aracı olarak kullanılması*. Unpublished master's thesis, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Şimşek, A. (2009). Sosyal bilgiler derslerinde bir öğretim materyali olarak edebi ürünler. In M. Safran (Ed.). *Sosyal bilgiler öğretimi* (pp. 389–412). Ankara: Pegem Akademi.
- Tansel, F. A. (1991). *İstiklâl Harbinde mücahit kadınlarımız*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi.
- Tarakçı, M. (2008). *Milli mücadele ve mücadeleciler kadınlar*. İstanbul: Başlık.
- Taş, H. & Minaz, M.B. (2019). The impact of biography-based values education on 4th grade elementary school students' attitudes towards tolerance value. *International Journal of Progressive Education*, 15(2), 118-139.
- Taş, H. & Kiroğlu, K. (2019). The effect of Mesnevî supported values education on the attitudes of 4th grade students in primary school. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 9(1), 209-254.
- Tavşancıl, E. (2014). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Akademi.
- Taylor, M. J. (1996). Voicing their values: Pupils' moral and cultural experience. J. M. Halstead and M. J. Taylor (Eds.). *Values in Education and Education in Values*, London: Falmer.
- Tekgöz, M. (2005). *7. sınıf sosyal bilgiler derslerinde edebiyat temelli öğretim yönteminin öğrencilerin akademik başarısına ve kalıcılığa etkisi*. Unpublished master's thesis, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Tezbaşaran, A. (2008). *Likert tipi ölçek geliştirme kılavuzu*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği.
- Thompson, W. G. (2002). *The effects of character education on student behaviour*. Unpublished doctoral dissertation, East Tennessee State University, Tennessee.
- Top, M. (2009). *İlköğretim 8. sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinin öğretiminde edebî ürünlerin kullanımının öğrenci başarısı ve tutumuna etkisi*. Unpublished master's thesis, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Türk Dil Kurumu Sözlüğü [TDK]. (2011). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Uzunkol, E. (2014). *Hayat bilgisi öğretiminde uygulanan değerler eğitimi programının öğrencilerin özsaygı düzeyleri, sosyal problem çözme becerileri ve empati düzeylerine etkisi*. Unpublished doctoral dissertation, Gazi Üniversitesi, Ankara.

- Yalar, T. (2010). *İlköğretim sosyal bilgiler programında değerler eğitiminin mevcut durumunun belirlenmesi ve öğretmenlere yönelik bir program modülü geliştirme*. Unpublished doctoral dissertation, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Yazıcı, F. (2009). *Yurtseverlik eğitimi: Sosyal bilgiler ve tarih öğretmenlerinin tutum ve algılarına yönelik bir çalışma (Tokat ili örneği)*. Unpublished master's thesis, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat
- Yazıcı, S. & Yazıcı, F. (2010). Yurtseverlik eğitimi: Tarih ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin algı, tutum ve eğitimsel uygulamalarına yönelik bir araştırma. *Sosyal Araştırmalar*, 3(10), 649–660.
- Yel, S. & Aladağ, S. (2015). Sosyal bilgilerde değerlerin öğretimi. In M. Safran (Ed.). *Sosyal bilgiler öğretimi* (pp. 119–150). Ankara: Pegem Akademi.
- Yeşil, R. & Aydın, D. (2007). Demokratik değerlerin eğitiminde yöntem ve zamanlama. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2, 65–84.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yıldırım, S. (2006). *TSK vatandaşlık bilinci ve vatan sevgisi eğitiminin analizi*. Unpublished master's thesis, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Yığittir, S. (2009). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi 4. ve 5. sınıf değerlerinin kazanılma düzeyi*. Unpublished doctoral dissertation, Gazi Üniversitesi, Ankara.